

Hitler si na vzhodni fronti še vedno lomi sibe. Napravil je z velikimi žrtvami zamah proti Kavkazu, a v Ukrajini pa mu je prodrla bojne črte sovjetska armada. V Stockholmu menijo, da se bo vojna odločila do prihodnje jeseni na ruski fronti. Gornje je slika po radio-fotu, ki četudi slabo vidna, vendar pove, da je tam vojna zares.

Nemčija vrgla vso Evropo v teror in glad

SILNO POMANJKANJE V SLOVENIJI IN V DRUGIH JUGOSLOVANSKIH KRAJIH. — UKRAJINA SE NE BO NEMSKA ŽITNICA. — DANI IN HOLANDCI MOBILIZIRANI

Zadnje jesen je nemška vlada obetala, da bo živilski problem letos rešen ne le za Nemčijo, nego za vse dežele, ki so se "pridružile novemu redu". Pa se je namesto tega dogodilo, da se pomanjkanje po Evropi veča in širi. Načrt poljedelskega ministrstva v Berlinu je padel v vodo.

Sovjetska armada prekrizala račune

Vzrok temu je sovjetska armada. Hitler je bil prepričan, da jo bo zdobil že do zadnje jeseni, nato pa Ukrajino, najbogatejšo agrikulturno zemljo v Evropi, spreminil v nemško veleketmijo, na kateri bi prideloval žita in drugih živil v izobilju.

Ker pa sovjetska armada nikakor ne bo verjeti Hitlerju, da je "za zmerom uničena", to je skazilo tudi vse velikopotezne načrte nemškega poljedelskega ministra in njegovih agrikulturnih vesčakov. Ukrajina je sicer še okupirana po nemški armadi, a dokler bo v nji vojna, bo poljedelstvo otežkočeno, pa naj jo ima v oblasti ta ali ona sila. Naciji so sicer poslali tja mnogo svojih poljedelskih strokovnjakov, in nagnali v njo Rusov tudi iz drugih okupiranih krajev, da bi obdelali in posejali ukrajinska polja, a manjkalo jim je traktorjev in manjkalo konj. In manjkalo je semena. Tudi ako se Nemcem posreči obdržati Ukrajino v svojih pesteh do konca leta, bo pridelke v nji veliko nižji kot pa so računali nemški agrikulturni eksperti.

Vloga Dancev

Za vodilne vesčake v obdelovanju Ukrajine so naciji določili Holandece, ki pa so se branili. Poročajo, da jih je nekaj tisoč le šlo tja. Njihova naloga je dajati navodila domačinom (Ukrajincem) in pa jetnikom ter jih nadzorovati (priganjati) pri delu.

Agrikulturni problem je za nacije težak tudi v baltičkih deželah. Živilske zaloge v njih je zapolnila nemška okupacijska armada. Med prebival-

Angleško delavstvo in bodoči mir

Na nedavni seji odbora angleške delavske stranke je bilo znova poudarjeno, da se mora ne samo storiti vse kar mogoče za zmago, nego se pripraviti tudi za mir.

Ako bo mir sličen onemu, ki je bil sklenjen v Versaillesu, bo to le premirje in človeštvo bo vrženo prej ali slej znova v klanje.

Bodoči mir mora temeljiti na socializmu in najširši demokraciji, ali pa ne bo mir.

Mnogi v zavezniških deželah delujejo, da se svet povrne po vojni v stare razmere. Organizirano delavstvo tega ne sme dopustiti. Marsikdo izmed predstavnikov zavezniških vlad, ki je sedaj na jeziku poln demokracije, jo je zatiral ali pomagal zatirati. In podpirali so in še podpirajo sistem izkoriščanja, v kakršnem je industrialna demokracija izključena.

Delavci in kmetje, vstevši proletariziran srednji stan, so v tej kot v vsaki vojni glavna žrtev. Naj imajo pri sklepanju miru tudi glavno besedo in ustvarijo takega, da bodo narodi lahko delali za svojo in drugih narodov blaginjo, namesto za pokončavanje drug drugega.

Vse za zmago, je sedaj gesto delavstva v zavezniških deželah. Toda nekega dne bo premirje in tedaj mora biti pripravljeno tudi na to, da ne bo spet odrinjeno kakor zadnjič, ko so mešetarski diplomati Wilsonu odobrili njegovih 14 točk, potem pa pozabili nanje.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Jacques Doriot je bil nekoč vodilni francoski komunist in odbornik kominterne. Sedaj je večji fašist kot pa je Pierre Laval. Zahteva od vlade v Vichju, da naj Francija brez oklevanja stopi na Hitlerjevo stran in mu pomaga v vojni zoper zavezniške z vsemi močmi, ki jih ima še na razpolago. V Bernu v Švici pravijo, da ako Laval ne bo mogel izvršiti tega kar Hitler od njega pričakuje, pride Doriot na njegovo mesto.

Nemška ofenziva, ki jo je Hitler obetal, se še ni pričela, saj ne v taki bahavi obliki kot jo je napovedoval. Skušna prodreti na Kavkaz do oljnih polj, pa mu sovjetska armada dela preglavice s svojo ofenzivo v Ukrajini in ob Leningradu. Obe armadi sta močni in v spoprijemu brez prizanašanja. Poročila iz Moskve navajajo številna ubitih nacijev, iz Berlina pa se hvalijo, kako klesti po sovjetski armadi nemško orožje. Vsekakor je vzhodna fronta še vedno najvažnejša in izid vojne se na nji res odločuje.

Norveška bi imela dne 17. maja praznovati 128. obletnico svoje ustave. Naciji so praznovanje prepovedali. Norvežanom s tem niso ukrotili. Zahtevajo svojo svobodo in ustavo nazaj.

Browder prost, a predsednik pa silno napadan

Predsednik Roosevelt je zadnje soboto pomilostil bivšega tajnika komunistične stranke, Earla Browderja, ki je bil obsojen na štiri leta zapora vsled potvarjanja potnih listov. V ječi v Atlanti je prebil blizu leto dni. Justični departament ga je vzvel leta 1940 na piko, ker je po sklenitvi nenapadalnega pakta med Nemčijo in Rusijo začel s propagando proti zvezni vladi, predsedniku Rooseveltu in zaveznikom.

Ko je Nemčija svojo zvezo prelomila in udarila v Sovjetsko Unijo, je bil Browder še v ječi. Komunistična taktika se je z onim dnem spremenila v prid zaveznikom. Browder je apeliral na svoje prijatelje, da naj ga spravijo iz zapora. Obljubil je delovati zoper fašizem in v pomoč vojnih prizadevanj ameriške vlade čim bo osvobojen.

Zanj se je potegovalo veliko ljudi tudi iz nekomunističnih krogov. Takozvani "poučeni krogi" trdijo, da se je za Browderja pri predsedniku Rooseveltu toplo zavzemal tudi sovjetski poslanik Maksim Litvinov.

Do vpada Nemčije v Rusijo je Browder svojo stranko in svoje podružnice reorganiziral pod geslom, da tokrat ameriška armada ne bo šla na pomoč zaveznikom. To geslo je spreminil po 22. juniju lansko leto

Vloga žensk v tej vojni v vseh krajih večja ko kdaj prej

Zvezni senat je minuli teden sprejel z 38. proti 27. glasovi predlogo, ki določa ustanovitev "ženske pomožne armade". Sprejemalo se bo vanjo ženske od 21. do 45. leta starosti, za začetek 150.000 žensk, ki bodo plačane enako kot vojaki za slične posle, in bodo pod vojaško disciplino. Prijava je prostovoljna.

Uposlili jih bodo namesto sedanjih vojakov pri brzovojnih napravah, v vojaških uradih, na vzletališčih in koderkoli, kjer vojaška komanda meni, da moške lahko ženske nadomestijo.

Argumentov proti pritegnitvi žensk v armado je bilo mnogo. A končno je zmagala skupina, ki je trdila, da predno bo vojne konec, bo treba poklicati v vojaško službo ne samo 150 tisoč, nego nad milijon žensk.

Največjo vlogo imajo ženske v sedanji vojni v Rusiji. V Nemčiji jih uposljujejo namesto moških v industriji, pa tudi v armadnih poslih. Enako v Angliji. "Totalna" vojna torej nikomur ne prizanaša.

Prireditve v Chicagu za starokrajski relief

V nedeljo 24. maja bo v dvorani Bohemian-American na 18. cesti prireditve čikaške podružnice slovenske sekcije jugoslovanskega pomožnega odbora. Povabljeni na sodelovanje so bila vsa slovenska društva in klubi v tem mestu. Sprejeto se prične ob 2:30 pop.

Francija ima še prilično zlato

Francija je ob vstopu v vojno leta 1939 izvozila na otok Martinique ob Južni Ameriki za okrog milijardo dolarjev zlata, da bo na varnem. Po porazu, posebno od kar je Pierre Laval na krmilu, pa je zanj spet v nevarnosti, ker kanijo ta strateški otok okupirati Zed. države.

Vlada v Vichju se je vsled tega že pred tedni pogajala z republiko Venezuelo, da bi ga spravila v njeno varstvo. Francoski poveljnik omenjenega otoka ima od vlade v Vichju naročilo, da če se Franciji to zlato ne posreči oti, ga naj uniči z razstrelivi, ali pa potopi.

Nekateri viri pravijo, da ima francoska vlada na tem otoku le za kake pol milijarde zlata, a v Londonu menijo, da ga je veliko več.

Seja kluba št. 1 JSZ bo v petek 22. maja

Chicago. — Prihodnja redna seja kluba št. 1 JSZ bo ta petek, 22. maja, v Centru. Člani in članice so vabljeni, da se je udeležijo vsi.

NOVI PREDLOGI, DA SE DOBI UNIJE POD VLADNO IN JAVNO NADZORSTVO

PRIMORANO POLAGANJE RACUNOV BI ZADELO LE MALO UNIJE, OZIROMA LE ONE, KI JIH ZLORABLJAJO. DOLOČBE O PREPRICANJU NE BO MOGOČE IZVAJATI

V senatu in v zbornici poslancev je bilo predlaganih že mnogo osnutkov, ki so določali, da se bi morale unije pri merodajnih oblastih registrirati in bi smele poslovati le, če bi dobile dovoljenje (licenco).

Kontrola nad financami

Dalje bi morale dojeti oblasti predložiti vsako leto občne račune dohodkov in izdatkov. Njihove finance bi od časa do časa pregledali državni oziroma federalni uradniki.

Ker so bili vsi taki načrti predloženi z unijam sovražnimi nameni, ni bil še nobeden sprejet, dasi so nekateri bili v odsekkih odobreni in predloženi zbornici.

Dne 12. maja pa je predložil senator Robert E. Reynolds iz North Caroline, ki je načelnik senatskega odseka za vojaške zadeve, nov tak načrt, ki je bil zaeno predložen tudi zbornici poslancev.

"Priatelj unij"

V svojem uvodu je senator Reynolds dejal, da je svoj načrt predložil kot "priatelj organiziranega delavstva." V utemeljevanju načrta je izvajal, da se unije blati, češ, da niso za svoje finance nikomur odgovorne in da niti člani ne vedo, kako se trosi njihove prispevke.

Ako bo njegov načrt sprejet, se bodo unije morale registrirati, predložiti vladi vsako leto račune, številno članstva in razne druge podatke.

Ker ni ta načrt predložen iz sovraštva do unij, kot je izjavil predlagatelj, bo sprejet. Sploh je kongres bolj in bolj za kontrolo nad unijami, kot so po mnenju kongresnikov kontrolirane od vlade druge korporacije vseh vrst.

Komunisti in fašisti ne bi smeli v odbore

Kot prejšnji osnutki, določa tudi Reynoldsov, da se take člane, ki so v nacijskem bundu, v fašistični organizaciji ali v komunistični stranki, ne sme izvoliti ali imenovati v odbore in urade unij.

To je nevarna določba. Nič koliko odbornikov in uradnikov unij je obtoženih, da so komunisti. In marsikak komunistični govornik pa sedaj na shodih očita Johnu L. Lewisu, da je njegova taktika koristna nacizmu in da skuša s svojimi spletkami ovirati vladna prizadevanja za zmago nad osiščem.

Koliko je fašistov in odgovornih mestih v unijah, je težko reči, ker svojega fašističnega prepričanja nihče ne prizna. Ve pa se, da jih je mnogo v odborih in v uradih, ki so člani komunistične stranke, ali pa njeni pristaši. V slučaju, da bo Reynoldsov načrt sprejet, bodo tisti, ki bi radi prišli na njihova mesta, pričeli z obtožbami in pričel se bo nedemokratični proces nasilnega odstavljanja, ki ga je v marsikaki uniji že sedaj preveč.

Največji škodljivci unij so raketirji. Tu bi morala biti oblast članstvu unij v oporo, a se je dogajalo, da jih je rajše ščitila. Tako oporo so si dobili s podkupninami in tudi članom osemogojili, da jih niso mogli vreči iz urada.

Javna poročila o računih potrebna

Določati s postavami, koga naj se voli v odbore unij in koga ne, in kakšna prepričanja so dovoljena odbornikom in kakšna ne, to bi unijam nič ne koristilo pač pa škodilo.

Popolnoma pravilno pa je, da se jih primorano polagati javne račune, in tudi to, da bi jih (Nadaljevanje na 5. strani.)

Važnost kluba Naprej JSZ v vzhodnem Ohio

V tej številki vabi Joseph Snaj napredne delavce v Bridgeportu in sosednih naselbinah v vzhodnem Ohio in v W. Ya. v klub št. 11 JSZ, ki je že dolgo EDINA socialistična postojanka v ondnotnih krajih.

Ko so nam nekateri izmed ameriških sodrugov očitali, da gremo "prepočasno" pot, in so jim pri tem kritizirano pomagali tudi nekateri med nami, smo dobro vedeli, da ne razumejo, kaj je delo in potrpežljivost v aktivnostih.

Tistih, ki so hoteli "hitro", ni več v delavskem gibanju. Ne v našem, ne v drugem. Naši skušeni sodrugi pa so ostali na delu.

Proletarec je vedno dokazoval, da imamo s svojimi klubi naloge, ki jih ne bo za nas vršil nihče drugi. Spominjamo se s trpkostjo onih, ki so pomagali uničevati socialistično gibanje med nami in v splošnem, toliko bolj pa smo ponosni na sodruge, ki so RAZUMELI položaj in vztrajali, da so prebredli vihar.

Ena takih skupin je klub Naprej št. 11 JSZ. In klic sodruga Snaja je upravičen. Dela je preveč za to število članov, kar jih je v njemu, a naprednih delavcev je mnogo. Naj slede klicu, pristopijo in pomagajo, kolikor bo kdo pač utegnil in zmogel. Ni drugega izhoda. Če verujemo v napredek, v boljšo bodočnost, v socializem, moramo biti na fronti in ob enem iskati rezerve, da nadomestijo one, ki jih nam starost, bolezen, ali pa smrt, jemlje iz prednjih vrst.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Beseda "komunist" sedaj isto kot upornik

"Komunisti vas pehajo v pogubo!" Tako svare naš narod Nemci in slovenski potolaženci na Gorenjskem, na Štajerskem in v ljubljanski provinci.

Enako svari Ante Pavelić Hrvate pred "komunističnim zelenim kadrom". General Milan Nedić, ki so ga naciji postavili za srbskega premierja, kliče svojemu narodu, da naj pobije "komunistično bando". Draže Mihajloviča čimprej ali pa bodo Nemci s svojimi zavezniki pobili ves srbski narod.

Kdorkoli v Bolgariji nasprotuje kralju Borisu in njegovega pro-hitlerjevemu režimu, je komunist. Vsakega v Bolgariji, ki ga obsodijo vsled uporništvu v smrt, zabeležijo v sodni zapisnik za komunista.

Enako v Franciji, isto na Norveškem.

Uporniki so večinoma industrialni delavci, kmečki sinovi in liberalni intelektualci. Nočejo biti gnoj za Nemce in klečoplastvo se jim gnusi. Verujejo, da bodo zavezniki zmagali, kar jih opogumlja. In je tudi res, da se uporniki v Sloveniji, v Srbiji, na Hrvatskem in v Bolgariji navdušujejo največ z Rusijo.

Nemška okupacijska oblast, ki je za Slovenijo nastanjena na Bledu, zapiše vse Slovence, ki jih da postreliti, za "komuniste". Namen nemške propagande je dati besedi "komunist" slabši pomen kot pa besedam razbojnik, tolovaj, ropar in krvočlovež.

"Komunistov" je več vrst. Tistih, ki so bili ali so še organizirani v kominterni, je malo. Takih, ki hočejo mednarodno socialistično uredbo, je milijone. To so socialistično vzgojeni ljudje, katerim je fašizem uničil vse. Bili so ob vse tudi v onih deželah, ki se sedaj z zamejnimi vladami proglašajo za demokratične, dasi so bile napol fašistične in nedemokratične.

V Sloveniji je pod "komunističnim" vodstvom nastala osvobodilna fronta, na Hrvatskem zeleni kader, v Srbiji, Bosni in Hercegovini četniško gibanje. V nacističnem in lutkarskem tisku je vse troje proglašeno za "komunistično tolovajstvo", ki peha narod v pogubo, povzroča požigane vasi in tira talce v smrt.

V Zed. državah proglašajo fašistični tisk — naj že izhaja pod kakršnim koli imenom, celo predsednika Roosevelta za "komunističnega sopotnika". Dnevnik multimilijonarjev "razkrivajo" dan za dnem, kako natrpan je Washington s "komunisti". Profesorji na univerzah so večinoma "komunisti", in zvezna administracija je bolj "komunistična" kot pa "ameriška". Je čudo, kaj vse si upa trditi fašistični, protiljudski tisk.

Mussolini in Hitler torej nista edina, ki se bojita "komunistov". Čikaški McCormicki, "fathri" Coughlini, irski kardinali v Ameriki, nemški škofje in nadškofje, in tudi poljska hierarhija, pa slovaška, hrvaška itd., se križa pred njimi.

Kar so naciji pustili slovenskih duhovnikov po Gorenjskem in Štajerskem, svare ljudi, naj ne nasedajo "komunistični" osvobodilni fronti. In hierarhija v "provinci Lubiana" je ljudstvo pozvala, da naj se nikar ne upira — "komunistov v korist..." Ako "komunisti" zmagajo, bodo poklali duhovnike in druge odlične ljudi, zaplenili imovino ter "socializirali" ženske...

Veliko jih je, ki sovražno nazirajo na Hitlerja.

A še več pa takih, ki trepetajo pred "komunizmom". Boje se socialnega prevrata, ki mora priti. Ako se dogodi po našem, bo razvojen, pravičen vsem. Če pa mu bodo podložene premočne zavore, tedaj kajpada se bo svet znael v civilnih vojnah, a stari sistemi bodo tudi v njih izgubili.

Pasivni socialisti

Tednik Reading Labor Advocate se pritožuje nad tisočih onih delavcev, ki so po prepričanju socialisti, toda v delu za socialistične ideje popolnoma pasivni.

Tako bi se lahko pritoževali tudi mi. Stotine naših delavcev je socialističnega mišljenja, in to je približno vse. Aktivni za svoje ideje nikakor nečejo biti. Lotila se jih je poparjenost, ogenj je ugasnil v njih in ostalo je samo še nekaj žerjavice, ki pomaga, da prepričanje tli dalje.

Če kdaj, je baš v teh časih taka doba, v kateri bi morali biti socialisti bolj delavni ko kdaj prej. Pa so se menda naslonili na Roosevelta in njegov new deal, nevedoč, da na ta način ne bodo odpravili sedanjega sistema. Treba je iti v boj za socializem, kajti sam od sebe ne pride. Tudi drobci, ki smo jih dobili pod Rooseveltom, so iz socialističnega programa, in za vsakega se je Roosevelt močno boril, predno ga je izvojeval.

Socialisti gredo lahko mnogo dalj, ker njim ni treba reševati sistema kakršen je, nego imajo priložnost odkrito delovati za svoj celotni program.

Oddelček ameriške armade na Severnem Irskem, ki jo inspirirajo ameriški poveljniki, med njimi general George C. Marshall.

POROČILO O RUSIJI

Spisal Stafford Cripps — Poslovenil Zvonko A. Novak

(O Rusiji je v ameriškem in drugem tisku citati toliko poročil, da bi se objavila spodnjega članka, ki ga je spisal napredni angleški državnik in prejšnji veleposlanik za Anglijo v Moskvi Stafford Cripps in ki ga je dne 30. marca ponatimila iz londonske Tribune newyorška tedenska publikacija "In Fact", morda zdela komu nepotrebna. Ali to Crippsovo poročilo je tako prepričevalno, iskreno, zanimivo in poučno, da je prav in koristno, če ga prečita v prevodu tudi čitateljstvo Proletarca.—Prevojalca.)

Čitateljstvo londonske Tribune je prejelo v pretežni večini že jako dobro poučeno o ruskem položaju in ne bilo bi na mestu, če bi opisoval dogodke, ki so bili že poročani in so mu zastran tega dobro znani. Ali ker sem živel v sruču ruske borbe, odkar se je začela vojna na tistih bojnih poljanah, naj moram poskusim povedati svojim čitateljem nekaj o ozračju, ki je obdajalo ono borbo in jo obdaja še sedaj.

Dasi nisem bil dejansko nobenkrat na bojni črti — razen če se vpošteva to, da sem bil sredi zračnega napadanja v Moskvi — je bilo vsepovsod opaziti čut neposredne in neprestane napetosti pa skoro živahnega udeleževanja dejanskih bojnih skrbi iz dneva v dan, kar vse je, kakor se zdi, iz nerazumljivega razloga pogrešati v ozračju te dežele.

Nikakor se ne morem izogniti čutenja, da ljudje tukaj na Angleškem ne vidijo nevarnosti in tragedij ogromne vojne, kakor se nam predstavljajo v ruski sliki. Nujnost tistega ozračja ne pritiska tako, kakor bi morala, in zdi se, da se je naših ljudi kot pri daljnim dogodkom polastila nekakšna malomarnost. Ozračje nujnosti je pač obstajalo v dneh Dunkirka, ali sedaj se je razpršilo.

Le sovjetska armada more poraziti nemško vojsko

Za nekaj trenutkov vas bom poskusil povesti na neskončne zasnežene ruske planjave, kjer je tako hūd mraz, da ranjen človek že v par minutah zmrazne, in koder je od bombe razbito okno že večja domača tragedija. Rusi so se posluževali politike požarne zemlje v svojih naporih, da ustavijo prodirajoče Nemce — to se pravi, dokler so leti še prodirali, in mi smo z velikim zadovoljstvom in nemalim ponosom govorili o tem. Ali pa smo mar kdaj pomislili pri tem, kaj je to pomenilo za stotisoče in stotisoče ruskih kmetov, ki so morali ostati zadaj po požganih krajih — ostati zadaj neoboroženi in nezavarovani pred nemško ihto in nemškimi sovraštvi? Ti nestrani tisoči so tolikšni vojni junaki kakor katerikoli vojak na bojni črti. Kljub mrazu in gladi še nadalje vztrajajo. Ko odidejo nemške čete naprej, se zberejo v četniške skupine, ki potem napadajo iz zasede ter uničujejo po gozdih in ob cestah ne zmeče se za to, da jih čakajo najstrašnejše muke, če padejo sovražniku v roke. Ta-

ko je bilo življenje priprostih ruskih kmetov po zasedenih delih ogromne Rusije in tisto junaštvo je igralo sila važno vlogo v vojni.

Z armado, ki šteje devet milijonov muč, z ogromnim številom beguncev iz zasedenih krajev in velikih ljudskih središč blizu bojnih poljan pa s tolikšnimi zasedenimi ali pa docela požganimi in opustošenimi deli najrodovitejše zemlje postane vprašanje ljudske prehrane neizmerno težavno in v primeri z njim se zdi problem našega lastnega prehranjevanja popolnoma enostaven in lakeh. Če hočemo pomagati ruskemu ljudstvu, moramo biti pripravljeni na to, da se marsičemu odrečemo. Cela vrsta stvari, ki jih imamo mi na Angleškem za kar najrednejše življenjske potrebščine, je izgubila z ruskega trga, da se doseže popolno vojno izdelovalno. Ena reč je gotova: edino sredstvo, s katerim se dajo premagati nemške vojne trupe, je sovjetska armada. Pomagati moramo in jaz upam, da bomo. Ali glavni del bojevanja na kopnem so opravili in ga morajo še nadalje opravljati naši hrabri zavezniki.

Vso to sliko bojevanja proti nacizmu si moramo predstaviti v njegovi pravi perspektivi. Pred očmi moramo imeti neizmerne izgube, ki segajo v milijone, brezmejne žrtve in silovito moč, kar vse prispeva Rusija k našemu skupnemu prizadevanju, in gledati moramo na to, da je to tudi zares skupno prizadevanje, ne pa dvoje osamljenih in ločenih naporov. Vojevati bi morali eno samo vojno proti skupnemu sovražniku, eno samo vojno z eno strategijo in enim navdahnjenjem.

Strategija ruskega bojevanja je bila prav takšna, kakršna je veljala v vojni proti Napoleonu; le toliko razlike je bilo med njima, kolikor je zahtevala kakovost uporabljenega orožja: Čete se umikajo v širne daljave ruskih planjav, a to pa tako, da se neprestano bojujejo, dokler se sovražnik ne upeha, nakar šele napoči čas za to, da se sveže čete zapraščajo v sovražnika ter ustavijo njegovo prodiranje. Pred modernimi oklopniki in ob strahoviti hitrosti njihnega delovanja se da to strašno težko izvajati in potrebna je vsa izurnost, ki so je zmožni veliki poveljniki, če se hoče prepričati uničenje umikajočih se vojsk. Večkrat so Nemci mislili in zavpili na ves glas, da so zateli Ruse v svoje klešče ter strli odpornost sovjetskih čet, a te so se vsakokrat spretno izmuznile ter nadaljevale svojo žilavo borbo.

Vsa moskovska policija poslana na fronto

Na dan 15. oktobra je poslal ruski zunanji minister Molotov pome ter mi dejal, da morajo v šestih urah vsi diplomatski zbori zapustiti Moskvo ter iti v Kujbišev na Volgi, ker so prišli Nemci že tako blizu, da je glav-

no mesto v nevarnosti. Tisto noč poprej so Nemci prebili obrambno črto in zdelo se je, kakor bi jih nobena reč več ne mogla ustaviti. In ni jim zastavilo poti nič drugega kakor skoro nadčloveški pogum neustrašljivih, junaških vojakov sovjetske vojske. Vsa poklica v vojske tisto noč in nemudoma poslan v ogenj. In tista bojna črta je zdržala.

Stalin se je odločil za to, da ne vrže vseh svojih čet v boj, dokler more zdržati pred Moskvjo, pa četudi bi moral pri tem izgubiti še več tal in spravi tisto mesto še v večjo nevarnost. Še posebej je zbral številno in močno konjeniško rezervo okoli Moskve — štela je kakih 70.000 mož. Nato bi čakal trenutka, ko se Nemci tako upehajo, da jih sveže sovjetske čete lahko porazijo. In tisti usodni trenutek je napočil v noči 6. decembra. Tedaj so bili Nemci nekod še samo za en topniški streljivo od mesta, a s topovi pa le niso nikoli mogli streljati nanj. Moskvo so že skoro popolnoma obkolili in zadnja velika železniška zveza z vzhodom je bila napadena. To je bil višek te drame in sovjetska konjenica se je pod poveljstvom generala Belova zakadila v Nemce. Stalin se ni ustel. Nemci so omagali in začelo se je njihno umikanje, ki se je kasneje raztegnilo po celi bojni črti.

Kraji, po katerih se je bil ta boj, niso bili prepriženi s cestami in železnicami, nego pokrajine, ki so po našem zapadnoevropskem pojmovanju sila zapuščene z ozirom na občilna in prevozna sredstva. Kako pa to, da so Rusi uspeli s svojimi napori, a Nemci ob svojem tako čudovito organiziranem blisku pa ne? Rusi niso morda uspeli s pomočjo kakega imenitnega in bogve kako točnega organizacijskega ustroja, nego z briljantnostjo svojih mladih generalov, s podjetnostjo svojih častnikov in vojakov, z zanesljivo roko svojega vrhovnega poveljstva, čigar prizadevanja vodi Stalin sam, in pa zato, ker so vsi, prav vsi — možje, žene in otroci — vsepovsod, koder se je bil boj, in ob zveznih črtah zadaj za fronto z največjo ljubeznijo in poslušnostjo dali vse, kar so le zmogli, za rešitev svoje dežele.

Ruska morala boljša kakor kdajkoli poprej

Njihna goreča ljubezen do domovine in njen ponos na njene pridobitve, to oboje je bila tista gonilna sila za njihov sijajni odporom. Oni verujejo, mislim, trdno v to, da imajo sedanost in bodočnost, za kateri se je vredno bojevati, in borili se bodo za to, dokler ne padejo v tistem boju.

Skozi ves čas te vojne niso niti za trenutek izgubili svoje globokega čuta za kulturo, ne svoje ljubavi do petja, pesni in drame, kar vse je naredilo Moskvo za enega najznamenitejših kulturnih torišč na celem svetu. Gledališče, balet in opera, vse to se je nadaljevalo celo skozi najhujše čase ter enakomudilo vojakom in nevojakom razvedrilo. Da, te kulturne in zabavne ustanove so tudi skr-

bele za navdahnjenje v ostrem nasprotju s surovostjo in krutostjo nemških nasilnikov.

Danes je morala ruskega naroda boljša kakor še kdajkoli poprej in podpora Stalinove politike pa njegove vlade priručnejša kakor spčetka te vojne. Tisti Nemci, ki so računali na vstajo "zatiranega ruskega naroda", so bili nazarensko razočarani in ni še dolgo temu, ko se je neki romunski list bridko pritoževal, ker niso mogli najti nobenih Kvizlingov na zasedenem ruskem ozemlju.

Čitateljstvo londonske Tribune se lahko spominja, da sem še pred svojim odhodom v Rusijo česče pisal o naših odnošajih s Sovjetsko zvezo ter povedal svoje mnenje o njihnem učinkovanju in njihovih namenih. Med svojim bivanjem na Ruskem nisem našel nobenih razlogov za to, da bi izpremenil tiste svoje nazore. Spet bi pisal iste reči, če bi se tiste okoliščine ponovile. Da, vse tiste moje misli so potrdila dejstva tamkaj in zapustil sem Rusijo še z vse navdušenjšim in iskrenjšim prijateljstvom do ruskega ljudstva. Videl sem ga najboljšega, odkar ga je gnetla, pretvarjala in preobrazevala vsa dolga zgodovina njegove dežele. Mlajši rod so izobličili večinoma dogodki, ki so se vršili po revoluciji. Vse, kar je dobrega, lepega in pogumnega v ruskih ljudeh, so prinesle na površje razmere, v katerih živijo.

Mi bi morda lahko obojajali te ali one dogodke v ruski zgodovini davne preteklosti ali nedavnih let. Toda predvsem se moramo vprašati, če bi se mi obnašali kaj bolje od Rusov, ko bi nam bilo bojevati borbo ljudskih množic sveta? K njim še obračamo za pomoč v težkih dneh svojega skupnega boja. Ali obrnimo se k njim za pomoč tudi v tistih težkih dneh, ko bo po končanju te vojne mir sveta ali dobljen ali pa izgubljen. Po mojem mnenju je skrajno velike važnosti za bodočnost vsega človeštva to, da izpremenimo svojo primorano zvezo kot skupni sovražniki Hitlerjevi v radovoljno sodelovanje pri prenavljanju Evrope po vojni.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Seja kluba Naprej št. 11 JSZ v nedeljo 10. maja je bila precej živahna. Na nji smo čuli poročila o majski proslavi 25. aprila v Bartonu, ki je povoljno izpadla. Vrh tega smo na tej seji razpravljali o vseh važnih stvareh, ki so sedaj v ospredju naše in druge javnosti.

Na tej seji je klub sklenil, da se skliče konferenco Prosvetne matice za to okrožje v nedeljo 28. junija ob 10. dopoldne pri s. Jos. škofu na Bartonu.

Skofova farma se je vsem priljubila in naše konference tam najraje prirejamo.

Sedaj ima njegov prostor še drugo prednost za naša zborovanja. Pisejajo, da se bo gasolin čezdalje težje dobivalo, da bodo potovanja z avti in busi bolj in bolj omejevana, a na škofovo farmo pa lahko pridemo s karo električne cestne železnice, torej nam ni treba biti glede transporta skoro nič v skrbeh, namreč saj tisti ne, ki so blizu proge.

Konferenco sklicujemo, ker je potrebno, da pridemo skupaj in razpravljamo o naših problemih, težavah in načrtih. Na delavskem in na kulturnem polju imamo veliko nalog. Če jih opustimo, jih ne bo nihče drugi vršil za nas. Več o pripravah za to konferenco bo poročano v naslednjih številkah.

Na roki sem imel še nekaj iztisov Majskega Glasa in šel z njimi na zabavo št. 54 SNPJ na Glencoe. V tej družbi smo bili od tu Peter Kroflich in soproga, Mrs. Ivana Rebol, naša znana naračnica Proletarca in podpisani. Zabava omenjenega društva se je vršila pri Antonu Kravanji. Imeli smo se dobro, a aktivni društveniki so se nekoliko potožili nad slabo kooperacijo. Prebitka in društvenega uspeha so deležni vsi, dela in stroškov pa le oni, ki pomagajo. Je menda povsod tako, da se naj le nekateri štrtjujejo, in če se ne bi, pa bi vse "zaspalo".

Rekel sem že, da smo se udeleženci prav dobro imeli in razpečal sem tudi vse prinesene izvide Majskega Glasa. Članstvu kluba Naprej št. 11

JSZ, ki čita Proletarca, toplo priporočam, da naj se za to našo postojanko čimbolj zanima.

Klub Naprej je velikega pomena za vse naše aktivnosti. Tu se shajamo skupaj, si dajemo navodila in smernice, se pomnimo za delo, ki ga vršimo kjerkoli v korist napredka, razpravljamo in kujemo načrte. Vse, kar je v korist delavstva in naše kulture, gre skozi to malo postojanko. Naj vas od nje ničesar ne odtuji ali odvrne od te naše edine jugoslovanske delavske politične postojanke v teh krajih. Delavskega gibanja brez delavskih organizacij ni. Bodimo ponosni na ta klub, ki je šel skozi vse viharje in jih preстал. Deluje še danes enako energično v namene, za katere je bil ustanovljen, in bo s to nalogo nadaljeval z vašo pomočjo. Privedite v klub vaše znanice in prijatelje, da nas bo večja armada. Čim jačji bomo, več bomo v stanju storiti v korist delavske mase.

Joseph Snoy.

Priprave za prireditve pomožne akcije se bližajo h koncu

Chicago, Ill. — Pomožna akcija za stari kraj med tukajšnjimi Slovenci prav povoljno napreduje. Ljudje razumejo pomen tega podvzeta in radi pomagajo. Nabirali so oglase v programno knjižico in direktne prispevke. Vsakdo, ki je kaj dal v ta namen, bo v programni knjižici. Tako bo v tiskani obliki ostal dokaz, da so se tudi tukajšnji rojaki zavedali svoje dolžnosti in pomagali.

Mi bi bili sicer radi, da bi bili med prispevatelji — Well Wishers jim pravimo v knjigi — vsi tukajšnji rojaki. Nedvomno bo enkrat zasijalo sonce svobode tudi našemu narodu v domovini in tedaj bodo radi pogledali v take knjige, da vidijo, kdo se je v največji njihovi tragediji kaj brigal zanje.

Te dni sta bili moji ženi vrnjeni dve pismi, ki ju je poslala v stari kraj (svojim sorodnikom na Gorenjsko) 24. marca lansko leto. Poslala je v njima razglednice z velikonočnimi voščili, jih vprašala o zdravju in jim želela srečo. Te nedolžne karte je nemška cenzura pregledala in jih vrnila. Potovala so tja in nazaj 13 mesecev.

Tako jih vračajo tudi drugim. Ako ne puste niti takih voščilnih kart tja, si lahko predstavite, kako se godi našim ubogim ljudem v starem kraju. Torej pomagajmo pri zbiranju pomožnega sklada, da bo pomoč čimvečja, kadar jo nam bo mogoče poslati.

Ta skupna prireditev čikaških Slovencev se bo vršila v nedeljo 24. maja v češko-ameriški dvorani na 1438 W. 18th St. Program se prične ob 2:30 popoldne. Vstopnice so po 50c. Več o sporedu je na drugem mestu v tej številki.

Anton Krapenc, predsednik lokalnega pomožnega odbora.

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so itete na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno želetoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

Ant. Jankovih, Cleveland, O	45c
Anton Zornik, zap. Penna in W. Va.	16c
Martin Judnich, N. Chicago, Ill.	14
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	12
Frank Stih, Sheboygan, Wis.	8
Joseph Shulz, Bridgeport, O.	6
Anton Shular, Arma, Kans.	6
Joseph Ovca, Springfield, Ill.	6
Louis Barbrick, Milwaukee, Wis.	5
John H. Krzanik, Kemmerer, Wyo.	4
Frank Boltesar, Pueblo, Colo.	4
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	4
John Jereb, Rock Springs, Wyo.	4
Maks Martz, Buhl, Minn.	3
John Krehel, Cleveland, O.	3
John Rak, Chicago, Ill.	2
Luka Groser, Chicago, Ill.	2
Joseph F. Durn, Cleveland, O.	2
Frances Vidar, Chicago, Ill.	2
Frank Bizjak, Chicago, Ill.	2
Frank Gregorin, Little Falls, N. Y.	2
John Tancek, Girard, O.	2
John Teran, Ely, Minn.	2
Frank Cvetan, Tire Hill, Pa.	2

Skupaj v tem izkazu (4 tedne od 18. aprila do 16. maja) 159 naročin, prejšnji izkaz (4 tedne) 100 naročin.

ALFRED HEDENSTIERNA:

Napačna vrata

Lepa, mlada gospodična Karla Strömbornova iz Gefle je bila prvič v Stockholmu. Obiskala je sestrične Boquistove. Kc je nakupila potrebne reči in odšla znesek za povratno vožnjo, ji je ostalo še deset kron. Sklenila je iti k fotografu.

K dvornemu fotografu ne more, ker je treba zanj več denarja, a Katarina Boquistova ji je nasvetovala moža, ki skoraj prav tako dobro slika, izvrstnega fotografa, ki stanuje na Avgustini cesti št. 34, druge stopnice levo, in ki marljivo oglašuje svojo tvrdko v časnikih. Šla je torej na Avgustino cesto, obstala pred hišo št. 34, zapazila gori na drugem nadstropju fotografov izvesek, zavila po drugih stopnicah in krenila na desno. Boječe je potrkala in začutila, da ji je udarila vsa kri v obraz.

Lep, mlad mož v letni obleki in z lepimi modrimi očmi je odprl vrata, zardel, se priklonil in najprijazneje poprosil gospodično, naj vstopi.

Bila je čudna delavniča, v kateri ni videla ne fotografskega aparata, ne naslanjalnih naprav, ne pregrinjal. To je bila pač le sprejemna soba.

Tudi fotograf sam je bil čuden. Bil ni prav nič gibčen in zgovoren, kakor so po navadi takšni gospodje. Potisnil je naslanjač k mizici ob divanu, se priklonil in nerodno mignil z roko, kar naj bi pomenilo, naj gospodična sede na naslanjač. Karla je v primeri z njim kazala skoraj več poguma, čeprav je bila doma le iz Gefle.

"Gospodična, vi prihajate zaradi mojih oglasov v časnikih?" je menil naposled prijazen mladi mož in se bolj zardel. "Seveda. Ali bi ne začela takoj?" je vprašala Karla.

"Ah, gospodična, preprič sem, da morava vendar še malo pomeniti... jaz..."

"Prosim vas, pokažite mi nekaj slik drugih mladih deklet, da si izberem primeren položaj."

"Oprostite, gospodična, nimam takih fotografij. Vi ste v resnici prvi, ki ste mi izkazali čast in..."

"Ni mogoče! Kaj se niste nikdar sprejeli nobene dame? Katarina Boquistova pa mi je rekla..."

"Da, pomirite se, gospodična! Saj nisem mogel vedeti, da tako zelo cenite izkušnje," je dejal prijazen mladi mož s porednim nasmeškom.

"Pustiva to," je odvrnila Karla resno. "Kaj mislite, kako bo bolje, sede ali stojte?"

"Ah, vi ste v vsakem položaju mikavni! Položaj je vendar za tistega, ki vas bo vedno lahko gledal, brez pomena," je vzkliknil mladi mož prijazno z lahkim patosom.

"Zdaj pa je dovolj besed," je menila Karla. "Ne razumem, kaj govorite. Ali hočete ali nečete?"

"Draga gospodična, zelo se utim počaščenega in čisto očaran sem, da, res — me zelo vedeli, da ste prišli, toda vse preutri ste s svojimi sklepi. Potrite malo z menoj Toliko vam ahko že rečem, da mi je vaš obraz poseben všeč."

"Zelo ste prijazni," je menila Karla z najzaničljivejšim boudarkom, ki ga je zmogla, in e posmehljivo priklonila, če rav je bila doma le iz Gefle. Sicer pa mislim, da možje vatega poklica sprejemajo prav ako radi grde kakor lepe, mlade kakor stare, samo da zaslužijo..."

"Potprite gospodična, nikar me ne žalite, če smem prositi. Priznam, da je moj oglas lahko zbudil v vas čudne misli o menf. A kaj naj si jaz mislim o vas? Mlado dekle, ki pride sem, da e iz mene norčuje."

"Vi ste čisto ob pamet, gospod. Kdo izmed naju pa dela itnosti in težave? Zadnjič vas prašam, ali hočete ali nečete," e rekla Karla s solzami v očeh n vstala, da bi šla.

Prijazni mladi mož se je, kakor je bilo videti, močno vznemiril. Žile na čelu so mu nabredle in roke so se mu tresle. Naposled se je prepustil svojim prekipevačim občutkom razprostrl roke, stopil proti Karli, kakor bi se hotel z njo boksati, n vzkliknil: "Da, blaznost je, če človek vso življenjsko srečo postavi na eno karto! Blaznost je, če svojo usodo zaupa dekletu, ki se tako vede kakor vi. A v tistem trenutku, ko sem vas zagledal, se me je lotila blazna strast, blazna ljubezen do vas. Naj bo, kakor hoče, gospodična, jaz vas vzamem."

Karla je, ko je bivala v Stockholmu, obiskala med drugimi zanimivostmi tudi blaznico, in pri teh besedah mladega moža ji je postalo jasno, da ima opravka s čisto blaznim nesrečnikom. Njen prestrašeni pogled je iskal po stengah, kje bi našel gumb zvonilne naprave, da bi poklicala pomoč. A ker ni ničesar našla, je planila proti vratom.

Toda mladi, zdaj neprijazni mož ji je zastavil pot, pomolil roke nasproti in vprašal, ali bi smatrala za neobzirno, ko bi jo zaprosil za njeno ime, ko jo je bil že prej prosil, naj postane njegova žena.

Karla je odvihrala mimo njegove, sunkovito odprla vrata, in prvo, kar je zagledala, je bil fotografov izvesek na nasprotnih vratih.

Napol mrtva od sramu in strahu je zastremela v mladega, zdaj spet prijaznega moža in vzdihnila: "Gospod, oprostite, zgodila se je pomota. Ali vi niste fotograf?"

"Ne, hvala Bogu! Moje ime je Lars Lundberg. Lastnik sem lepega posestva zunaj v Rosenfeldu."

"Pa vi ste vendar rekli, da ste oglašali v časnikih?"

"Seveda! Takoj vam pokažem!" Poiskal je časnik, in Karla je brala:

Resna ženitna ponudba. Mlad utimnik s prijeto zunanostjo in dobro vzgojo, iz ugledne rodbine, išče po tem, nič več nenavadnem potu...

Karla bi se bila morala prav za prav onesvestiti, in se piec teh vrst sramuje namesto nje, ker tega ni storila. A razjokala se je, to je res, in rekla potem: "In... vi ste verjeli, resnično verjeli, da sem se na takšno ženitno ponudbo prišla ponujati?"

"Ah, draga gospodična, sramujem se pred vami. Rad bi vam povedal — vstopite vendar za trenutek! Vi ste zbudili v meni občutek, ki ga doslej še nisem poznal. Obljubite mi, za božjo voljo, da se nisva zadnjič videla!"

Karla ni ničesar obljubila, pograbila je svoje rokavice in dežnik ter odšla.

Prvi dve uri po odhodu se je strašno jezila, tretjo uro se je že precej potolažila in drugo jutro je začela misliti na to, da bi bilo vendar neumno, ko bi se zaradi tistega mladega posestnika ne dala fotografirati. Čeprav... prav za prav je bil videti čisto čeden, kar se ne da tajiti. Sicer pa si lahko poišče drugega fotografa. Toda ne, to bi bilo strahopetno.

Leta 1919 sem bival v Evelethu, Minn. Spominjam se, bila je huda zima. Neko jutro, bilo je okrog božiča, sem šel na pošto. Stanoval in delal sem takrat pri Jacku Ambrozichu. Na pošto ni bilo daleč, ali toploter je kazal tisto jutro petinštirideset pod ničlo. Domov greda se mi je zdelo, da na glavni nimam klobuka, ampak kos opeke. To je čudna primera, ampak ravno tako se mi je zdelo, kot da sem gologlav — in da mi na vrhu glave čepi kos ledu. In takrat, na tej kratki poti, sem se odločil, da grem v Californijo. Dan pozneje sem bil že v vlaknu na daljni zapad.

Kot vsak pošten popotnik, sem se tudi jaz ustavljal najprvo v Los Angelesu. Na kolodvoru me je čakal prijatelj iz Detroita, sodrug Frank Novak, kateremu sem med potjo brzojavil. Frank, naročnik "Proletarca", je še danes v Los Angelesu. V tem mestu sem delal tri mesece in nato pa odšel v San Francisco.

V San Franciscu sem bil več kot tri mesece predno sem se sešel z našimi rojaki. Delal sem takrat na Venice Ave. Vsako popoldne sem kosil v mali stranski ulici ne daleč od delavnice. V restavraciji, ki je nosila veliko kričavo ime "Mexican Joe". Dobil si v nji vse mehške in domače jedstvine. Prijubila se mi je posebno zato, ker so servirali poštene, velike porcije. Bil sem trdno prepričan, da jem v pristni mehški restavraciji in da so tisti veliki zagoreli ljudje pravi Mehikanci. Neke nedelje opoldan pa zaslišim ven iz kuhinje pristno hrvaško kletev. Bil je sam gospodar Joe, kateri se je pridružil nad politim predpasnikom. Ko je postavil pred mene gulaš, sem ga vprašal v moji najlepši hrvaščini: "Šta ste?"

Pogledal me je malo debelo in odvrnil: "Dalmatinac!" — "Šta ste vi?"

Od tistega časa so se moje porcije še povečale. Pojasnil mi je tudi, kje imajo Slovenci svojo naselbino in cerkev.

San Franciscu se rad spominjam. Ne samo, da sem imel tam veliko dobrih prijateljev, ampak tudi mesto samo je eno najlepših v Zed. državah. Los Angeles je povsje svoji lepoti in podnebju vendarle neunijsko mesto, kjer so delavske organizacije do malega nepoznane. Saj takrat je bilo tako. Dočim je San Franciscu eno najbolj unijskih mest v severni Ameriki, pa je bil Los Angeles obratno. Mesto nastuje svojo pučlično železnico ter dosti drugih občinskih naprav. Eđino, kar se popotnikom in tujcem ne dopade, je veter ter megla, katera sta stalna gosta med aprilom in oktobrom.

Z našimi rojaki sem se hitro seznanil. Preselil sem se na "Kranjski hrib" ter prestopil v

je Lars Lundberg. Lastnik sem lepega posestva zunaj v Rosenfeldu."

"Pa vi ste vendar rekli, da ste oglašali v časnikih?"

"Seveda! Takoj vam pokažem!" Poiskal je časnik, in Karla je brala:

Resna ženitna ponudba. Mlad utimnik s prijeto zunanostjo in dobro vzgojo, iz ugledne rodbine, išče po tem, nič več nenavadnem potu...

Karla bi se bila morala prav za prav onesvestiti, in se piec teh vrst sramuje namesto nje, ker tega ni storila. A razjokala se je, to je res, in rekla potem: "In... vi ste verjeli, resnično verjeli, da sem se na takšno ženitno ponudbo prišla ponujati?"

"Ah, draga gospodična, sramujem se pred vami. Rad bi vam povedal — vstopite vendar za trenutek! Vi ste zbudili v meni občutek, ki ga doslej še nisem poznal. Obljubite mi, za božjo voljo, da se nisva zadnjič videla!"

Karla ni ničesar obljubila, pograbila je svoje rokavice in dežnik ter odšla.

Prvi dve uri po odhodu se je strašno jezila, tretjo uro se je že precej potolažila in drugo jutro je začela misliti na to, da bi bilo vendar neumno, ko bi se zaradi tistega mladega posestnika ne dala fotografirati. Čeprav... prav za prav je bil videti čisto čeden, kar se ne da tajiti. Sicer pa si lahko poišče drugega fotografa. Toda ne, to bi bilo strahopetno.

Natanko ob enajstih je spet stala na stopnicah hiše št. 34 na Avgustini cesti. Zdej je krenila na levo in se takoj pri vstopu znašla v običajni fotografski delavnici, nasproti pa ji je prišel fotograf v tradicionalnem baržunastem sukniču. A kaj, za Boga, pomeni to? V največjem naslonjaču je sedel pred statovom ves zagrnen gospod veleposestnik Lundberg. Ubogi mož! Hoče pač vzeti s seboj v Rosefeld spomin na svoje bivanje v Stockholmu.

Bog sam ve, kako se je to zgodilo. Lundbergovi so trmast rod, in Lars ni vrgel puške v koruzo. Tako imata zdej on in Karla Strömbornova že pol duzata dečkov, natančnih posnetkov očke Larsa, tako da se je res izplačalo iti k fotografu. Če pomisliš, kaj stanejo čevlji in obleka, so ti posnetki, ki so produkt obiska pri cenemem fotografu na Avgustini cesti št. 34 pač mnogo dražji kakor cel duzet najfinjših fotografij največjega kabinetnega formata pri dvornem fotografu.

Ženitne ponudbe so čedalje bolj v navadi. Rodbina Lundbergova jih ne preklinja, menila pa je, da je vsekakor lahko miseln tisti, ki jih piše, in da bi se prav za prav nobeno dostojno dekle ne smelo zmeniti zanje, vendar pa se spremene v blagoslov, če je usoda res prazne razpoložena.

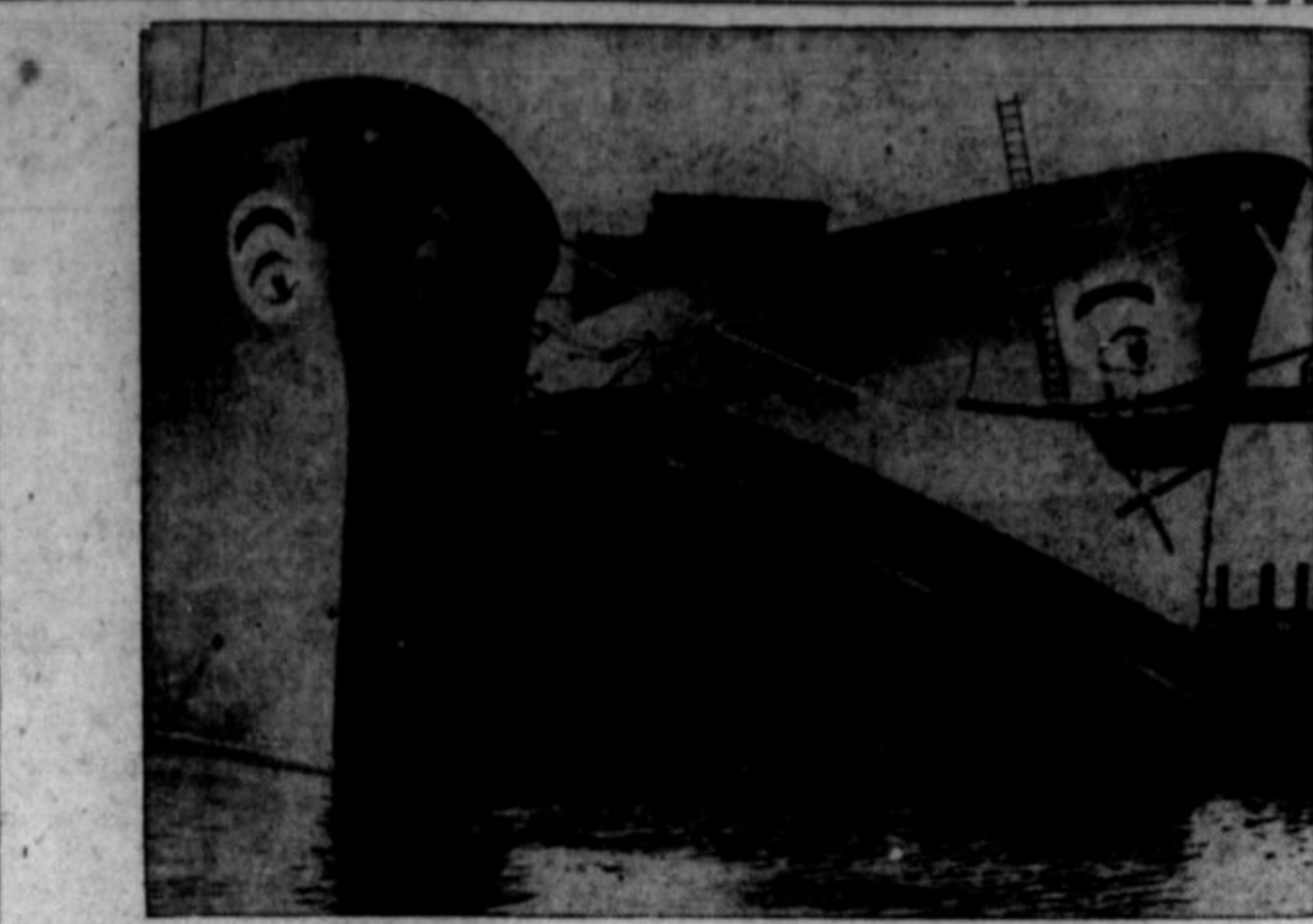
In gospa Lundbergova, rojena Strömbornova, reče večkrat: "Dosti vrat drži do sreče, a včasih prideš najhitreje do smotra, če potrkas na napačna vrata."

Konferenca Prosvetne matice v Milwaukeeju bo imela velik poset

Iz dosedanjih prijav je razvidno, da bo na konferenci Prosvetne matice, ki se vrši v nedeljo 31. maja v M. Šostaričevih dvorani v Milwaukeeju, z udeležbo mnogo pridruženih Iruštev in klubov. Iz Waukeganu se pričakuje običajen poset zastopnikov društev, Čitalnice SND, zadržnega in gospodinjskega odseka. Kolikor dosedaj znano, se udeležijo te konference iz Chicaga Charles Pogorelec, Joško Oven, Frank Zaitz, tajnik konferencie Anton Garden in Angela Zaitz.

Tisti, ki so prodajali tikete v prid konferenčne blagajne, naj jih poravnajo bodisi že pred zborovanjem tajniku Gardnu, ali pa na dan konference. Čigav bo radio, bomo izvedeli po seji v Milwaukeeju.

Vsled sedanjih razmer so taka zborovanja, kot so konference Prosvetne matice, še posebno važna. Torej je koristno in potrebno, da pošljejo v nedeljo 31. maja v Milwaukee zastopnike vsa društva in klubi P. M. Seja se prične ob 10. dop.

Kitajci imajo običaj slikati tudi na ladje podobe zmajev. Gornje sta dve ladji, ki so jim Kitajci naslikali očesa. Japonci kajpada se boje le kitajske pehote, ker ji Kitajci na morju niso nevarni.

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Zadnjič, ko sem brskal med starimi listinami, sem našel več pisem in razglednic datiranih iz Californije. Precej časa je že minilo, ko sem bil zadnjič v tej deželi solnca. Imel sem ter še imam precej dobrih prijateljev v tej oddaljeni deželi — čeprav si redno ne dopisujemo.

Leta 1919 sem bival v Evelethu, Minn. Spominjam se, bila je huda zima. Neko jutro, bilo je okrog božiča, sem šel na pošto. Stanoval in delal sem takrat pri Jacku Ambrozichu. Na pošto ni bilo daleč, ali toploter je kazal tisto jutro petinštirideset pod ničlo. Domov greda se mi je zdelo, da na glavni nimam klobuka, ampak kos opeke. To je čudna primera, ampak ravno tako se mi je zdelo, kot da sem gologlav — in da mi na vrhu glave čepi kos ledu. In takrat, na tej kratki poti, sem se odločil, da grem v Californijo. Dan pozneje sem bil že v vlaknu na daljni zapad.

Kot vsak pošten popotnik, sem se tudi jaz ustavljal najprvo v Los Angelesu. Na kolodvoru me je čakal prijatelj iz Detroita, sodrug Frank Novak, kateremu sem med potjo brzojavil. Frank, naročnik "Proletarca", je še danes v Los Angelesu. V tem mestu sem delal tri mesece in nato pa odšel v San Francisco.

V San Franciscu sem bil več kot tri mesece predno sem se sešel z našimi rojaki. Delal sem takrat na Venice Ave. Vsako popoldne sem kosil v mali stranski ulici ne daleč od delavnice. V restavraciji, ki je nosila veliko kričavo ime "Mexican Joe". Dobil si v nji vse mehške in domače jedstvine. Prijubila se mi je posebno zato, ker so servirali poštene, velike porcije. Bil sem trdno prepričan, da jem v pristni mehški restavraciji in da so tisti veliki zagoreli ljudje pravi Mehikanci. Neke nedelje opoldan pa zaslišim ven iz kuhinje pristno hrvaško kletev. Bil je sam gospodar Joe, kateri se je pridružil nad politim predpasnikom. Ko je postavil pred mene gulaš, sem ga vprašal v moji najlepši hrvaščini: "Šta ste?"

Pogledal me je malo debelo in odvrnil: "Dalmatinac!" — "Šta ste vi?"

Od tistega časa so se moje porcije še povečale. Pojasnil mi je tudi, kje imajo Slovenci svojo naselbino in cerkev.

San Franciscu se rad spominjam. Ne samo, da sem imel tam veliko dobrih prijateljev, ampak tudi mesto samo je eno najlepših v Zed. državah. Los Angeles je povsje svoji lepoti in podnebju vendarle neunijsko mesto, kjer so delavske organizacije do malega nepoznane. Saj takrat je bilo tako. Dočim je San Franciscu eno najbolj unijskih mest v severni Ameriki, pa je bil Los Angeles obratno. Mesto nastuje svojo pučlično železnico ter dosti drugih občinskih naprav. Eđino, kar se popotnikom in tujcem ne dopade, je veter ter megla, katera sta stalna gosta med aprilom in oktobrom.

Z našimi rojaki sem se hitro seznanil. Preselil sem se na "Kranjski hrib" ter prestopil v

društvo Tabor Slovanov SNPJ. Spominjam se imen kot Jože Koenig, Peter Kurnick in njegove žene, Andrew Lekšan, Lettner, Joe Adamich itd. Spominjam se, ko smo otvorili svoje prostore, sešli zavor, napravili mal oder, zbili skupaj klopi in mize. In iz tistega skromnega početka je rezultat krasni Narodni dom.

Zelim jim še danes veliko uspeha.

Govori in vojna

Hitler, Stalin, Roosevelt in nato še Churchill. Govorili so drug za drugim. In ko je nastopil 10. maja Churchill, je res govoril v duhu svoje odločnosti — še posebno, ko je omenil rabo strupenih plinov. Vsakega opazovalcu se zdi, da bo Hitler jako pomislil, predno se odloči za to smrtonosno sredstvo. Zdi se nam tudi, da je nekaj narobe med člani "osišča".

Japonci, saj tako izgleda, se ne brigajo dosti na zapovedi in povelja "firerja". In tudi zadnji govor velikega Arijeva ni bil tako napet in prenapoljen samih zmag, kot je to bila prej njegova navada. Po njegovih besedah bo Rusijo pozobal šele proti koncu tega leta. In če se vojna nadaljuje v zimo, je obljubil svojim vojakom boljše obleko kot so jo imeli minulo zimo.

Kaj pa v Jugoslaviji? Junjski četniki so še vedno na delu. Po številu divizij, katere je poslal Hitler, da zadušijo Mihajloviča, je to prava druga fronta. In njegovo gospodarstvo — mislim Mihajlovičevu. Primanjkuje mu bencina in na drugi strani ima polne roke Italijanov. Par galonov benzina za enega fašističnega makaronarja res ni preveč. In tako se jih iznebi in ob enem napolni zaloge petroleja.

Še nekaj o jeklu

Vstop Amerike v vojno je odkril stvari, o katerih navadni človek ni niti slutil. Seve, vedeli smo, da so ameriški industrialci simpatizirali z nacijsko Nemčijo, ter da so Ford, General Motors, General Electric itd. imeli ogromne investicije v Nemčiji. Da je pa Hitler s pomočjo svojih industrijskih kombinacij kontroliral industrijski produkt v Ameriki, to pa saj navadnemu človeku ni bilo znano. Pa so prišle stvari na dan, Standard Oil — magnezij-ski trust in potem še General Electric.

Gre se za Tungsten Carbida. To mineralijo se rabi za rezanje najtršega jekla. Leta 1928. je General Electric kupila pravice od Kruppove kompanije za izdelavo Tungsten karbida. Dočim je Nemčija izdelavala to kovino v taki količini, da jo je leta 1938 imela več kot dvajsetkrat toliko kot Zed. država ter je stala tam \$50 kilogram, jo je General Electric omejila, ker je imela monopul ter prodajala no \$485 funt. Na ta način je ustvarila umetno pomanjkanje in ker je ta kovina absolutno potrebna pri izdelavi orožja, lahko vsak razume, zakaj je Hitler imel tako lahke čase pri svoji naoročitvi.

Sedaj, ko je prišlo vse to na

dan, pojasnuje G. E., da je leta 1928 nož za rezanje jekla napravljen iz te kovine stal v Nemčiji \$22.66, ter pri nas v Ameriki pa \$11.11. Ne pove pa, da takrat še ni bil njen monopul v veljavi. Kogar zanima, naj čita "New Republic" z dne 4. maja 1942.

Delavske plače

Kdor zasleduje debate naših kongresnikov mora gotovo misliti, da je polovica ameriških delavcev — milijonarjev. Tudi mene so že skoro uverili, kajti njih iskrenost za prepričenje zvišanja plač ter podaljšanje delavnika je bila tako prepričevalna, da me je v resnici iznenadilo, ko sem čital v Edvin A. Laheyjevi koloni, da trinajst procentov vseh ameriških delavcev zasluži manj kot \$20 na teden, ter polovica manj kot \$30. Samo trinajst procentov, to je 1.400.000 delavcev, zasluži več kot \$50 tedensko.

Ravno ko zaključujem to kolono sem zvedel o nesrečni smrti sodruga Roka Božičnika. Poznam ga že dolgo. Z njim smo izgubili zvestega sodruga in Rusija dobrega prijatelja.

Njegovi soprogi, hčeri in sinoma moje iskreno sožalje.

Pionir Goršek pionirju Etbinu Kristanu

Springfield, Ill. — Ko sem čital, da je Cankarjeva ustanova v Clevelandu pripravljala slavnostni banket v počast uredniku Cankarjevega Glasnika, Etbinu Kristanu, se mi je obudilo precej spominov. V vabilih je bilo rečeno, da bo to slavnost v počast k 75-letnici jubilatovega življenja.

Kar sem si ob tistem branju najbolj prikladal v spomin, so bili shodi, na katerih je govoril Etbini Kristan.

Na primer neki shod v poletju 1897. v premogarskem naselju Loke pri Zagorju ob Savi. Glavni govornik je bil Etbini Kristan. Predmet je bil bolj znamenstvene kot politične vrste. Namreč "delavska žena in družina".

Govoril je tako prepričevalno, da ga ni bilo, ki si njegovih besed ne bi vzel resno v razmi-

šljanje. Razmere, v kakršnih so takrat živeli ondodni rudarji, so pač živo pričale resničnost Kristanovih izvajanj.

Zapisal sem, da ni bilo nikogar, ki ne bi soglašal z njim.

Da, eden je bil. Njegovo ime mi je še dobro v spominu. A ni vredno, da bi ga tu omenjal. Bil je pač nevednež in začel na koncu shoda tako zlobno zmerjati vse skupaj, posebno pa seveda Kristana in Čobala. Odgovoril sem mu, da ne ve kaj blebče in pa, da če ima kakšne dokaze zoper argumente, ki jih je izvajal Kristan, naj jih navede. In dejal sem mu še, čemu se ni oglasil za besedo, ko je bil čas zato, ne pa sedaj razgrajati. A neveden, kot so takozvani krščanski socialci bili v onih dneh, je vpil dalje, da se je izkričal.

Drugi prizor je bil na javnem shodu nekaj časa pozneje. Govoril je Etbini Kristan ob veliki udeležbi. Shod se je vršil na prostem, pri Erjavcu. Sploh smo tistemu kraju rekli po domače "pod Erjavčevo hrusko". Tik tam zraven je tekel — menda še teče — dokaj velik potok, ki smo mu rekli Medija. Tam čez je bil ozek mostič k Erjavcu, preko katerega je moral vsakdo, ki je hotel na shod. Zborovanje je bilo ves čas mirno. Le aplavdiranje, ki se je čulo daleč naokrog, je motilo tišino. Ob zaključku shoda pa prikrili nekdo do mostiča in siplje razne zbadljivke. Ga poznam, a ga ne bom omenil. Ko tako vpije preko mostiča proti prostoru, kjer se je vršil shod, mu pride od te strani nasproti delavec, ki je sredi mosta kričal pograbil in ga tebebnil v vodo. Ta prizor je povzročil ogromno smeha in odobravanja.

Še marsikaj drugega imam v spominu iz tistih časov. Shodi, na katerih je govoril Etbini Kristan, so bili skoro vsi dobro obiskani. Lahko rečem, da je bilo na njih le redkokdaj manj kot tisoč ljudi, med katerimi so bili seveda tudi taki, ki se z njim niso strinjali. Večinoma niso imeli dovolj poguma, da bi mu ugovarjali, a tu in tam so se le dobili razgrajali, ki niso sicer ničesar razumeli, a vedeli so le, da je njihova naloga "razbiti" shod.

En tak slučaj se je zgodil, predno je podpisani odšel iz Zagorja v Nemčijo. Rečem, da gre sodrugu Kristanu vse priznanje za njegovo dolgoletno delovanje za podvig in izobrazbo našega delavstva v starem kraju in tukaj. Naj živi še mnogo let.

John Goršek st.

Raj v tretjem rajhu

Na vsakih 7 delavcev v Nemčiji v njeni industriji je eden bodisi prostovoljni priseljencec, ali pa vojni ujetnik. Računa se, da ima Nemčija sedaj 24 milijonov delavcev. Lahko si predstavite, koliko je med njimi "foreignerjev" in še več pa ujetnikov.

Majski Glas

Ste v vaši naselbini že sklenili naročiti Majski Glas?

Vsak, kdor je ponosen, da ga je rodila Slovenska mati, bo gotovo prišel na

VELIKI DOBRODELNI KONCERT

V NEDELJO 24. MAJA 1942

v Bohemian-American dvorano, 1438 W. 18th St., CHICAGO, ILL.

Nastopijo Preieren, Saya, Adrija in zbor Slovenske ženske zveze. Dalje: Miss Anne Beniger, sestri Korenčan in Novak, Preiernov kvartet, Tomaž Cukale in drugi. Za govornike povabljeni župan Edward J. Kelly, Vincent Cankar in Joseph Zalar.

Pričetek programa ob 2:30 popoldne VSTOPNINA SAMO 50c.

Vsak, kdor ima plenenito srce in usmiljenje do svojega rojaka-trpina, bo gotovo na tem koncertu.

Vljudno vabi,

Lokalni odbor št. 8, JPO-SS.

5 NAČINOV

kako podaljšati rabo vaših električnih predmetov

1. Puhajte in navodila. Ne zavrnite jo pač pa jo pazno preberite in shranite za bodočo potrebo.

2. Čiščenje. Očistite prah in maščobe z vseh delov motorja s suho mehko črpno.

3. Čiščenje svetilnic. Ne pozabite očistiti svetilnic ali svetilniškega stropa, ker se lahko pokvarijo. Očistite jo s suho črpno.

4. Mazanje. Električni motorje mazajte vsaj vsaki šest mesecev. Vlijte šest kapljic lahkega olja v vsako zadnjico mazalnih prostorov.

5. Kadar je potrebno popravitelj, se odlašajte z njim, pokličite naš popravilni oddelek.

PROSTO — Pišite ali po vprašanju v naši Public Service prodajalno za količino z navodili "How to Get the Most from Your Electric Service." Nobenih oblagod.

PUBLIC SERVICE COMPANY of Northern Illinois

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

"See this?" Bil sem po opravi-ku v neki delavnici, ko pride mimo človeka, s katerim sem govoril, mlad fant in pokaže naslov v Hearstovem listu. "Nemci so pričeli z ofenzivo," je rekel in vse je igralo v nje-mu. "Raduje se," sem rekel možu, s katerim sva bila v po-menku. Pa je dejal: "In še ka-ko! Skoro vsi v tej delavnici že- le zmagati Hitlerju. Ta fant, ki je dopolnil 20. leto, je nem-škega pokolenja. Drugi so Nemci, ali potomci Nemcev, Madžari in kak Italijan je vmes. Če bi oni mogli kaj storiti, izgube Zed. države vojno že jutri." Človek te vrste ljudi opazuje in se čudi. Tam suž-nost, tu lahko rujejo zoper državo, v kateri imajo svobodo. Peta in šesta kolona v Zed. država je močna. Če ne bo delavstvo na straži, se lahko pri-peti, da bo kazen v odvzemanju svobodnosti na račun fašis-tov ono plačalo.

Nemški listi v Gradcu poro-čajo, da je ponemčenje spodnje Štajerske skoro dokonča-no. Vse je šlo "po načrtu". In vse vino spodnjega Štajerja je sedaj svojina nemških kleti, pravi eno poročilo. Trgovine, hoteli, restavracije, gostilne, to je vse Nemcem "vrnjeno". Prejšnji lastniki pa so kajpada morali "na jug".

Aparat jugoslovanske vlade, ki deluje v Zed. državah, sta-ne tisočake na mesec. Nič ne de, toda ali res tudi DELUJE? S spletkarstvom, z intrigami in s kruhorstvom ne dela sebi, ne narodu, ne državi nikakršnega ugleda. Čas bi že bil, da bi se tudi tu pojavil kak Draža Mihajlovič in storil konec ma-lovaškimi špetinom.

V HBZ imajo referendum glede posmrtnin. Glavni pred-log je, da se v času vojne ne bi smel noben novopristopni član zavarovati za več kot \$500, in da si v tej dobi nihče ne bi smel zvišati posmrtnine. Od-bor pravi, da je problem do-bro preudaril in v interesu H. B. Z. je, da glasuje za omejit-ve. Tako apelira "Zajedničar". V zveznem kongresu pa pred-lagajo, da naj brigo za vojake in mornarje ter za od njih odvise svoje prevzame država. Precej naredb v ta namen je zvezna zbornica že sklenila in je skoro gotovo, da jih bo še več v bodoče.

Glavni odbor HBZ se je za-vzel tudi za kampanjo ruskega civilnega reliefa. Sploh je med Hrvati ta akcija veliko ja-čja kot pa na primer za jugo-slovanski relief. (Med Hrvati ga sploh ni, razen na papirju.)

Tudi SNPJ je s svojim izvršnim odsekom odobrila akcijo za ru-ski relief. V JSZ je na vodstvu kampanje v gmotno pomoč So-vjetski Uniji Joško Oven. Cen-tralni odbor ruskega reliefa se je zavzel nabrati najmanj šest milijonov dolarjev. Če kdo, po-trebuje v tej vojni zdravil in zdravilskih potrebščin najbolj Sovjetska Unija, ker je izgubi-la veliko svojega teritorija in pa zalog, ki so lansko jesen pa-dle sovražniku v roke. Nemčija slovi v zdravilski vedi za prvo deželo na svetu. Uspošteva-joč to dejstvo, je resnično važno in v korist vseh zaveznikov, da se Sovjetski Uniji pošlje čimveč zdravstvenega materiala.

Winston Churchill je zapret-il Nemčiji, da če bo napadala ruske čete tudi s plinom, ga bo Anglija sipala na nemška me-sta. Iz Berlina namigujejo, da plin, ki ga rabijo sedaj proti sovjetskimi četam na Krimu, sploh ni plin, nego le sredstvo, ki človeka za kratek hip oma-mi, da je nesposoben za boj, pa se ga vjame. Vprašanje je, kaj bodo o tem nemškem tol-mačenju opojnega plina rekli v Angliji. Bo li Churchill besedo držal? Ako jo bo, bo Nemčija nehala uporabljati tudi "om-tičen" plin.

Mladen Trbuhovič je bil u-rednik "Amerikanskega Srbo-brana". Mlatil je večinoma po Hrvatih in stlačil ves hrvatski narod v Paveličevo vrečo. Sel je v ekstremnosti. Na Srpski Narodni Savez je bil narejen pritisk, da naj se s hujškanjem zoper Hrvate preneha in Trbu-hovič je odšel iz uredništva. A Srbi se še vedno nad Hrvati na vso moč hudujejo. Vidijo le Pa-veliča, ki je kajpada fašistični agent, a pozabljajo, da je tudi bivši srbski vojni minister Mi-lan Nedić fašistični agent in pobija Srbe na Hitlerjevo po-velje enako navdušeno kakor Pavelić. "Amerikanski Srbo-bran" svoje čitatelje uči, da kadar jih kdo vpraša o narod-nosti, naj mu z največjim za-nosom odgovore, da so Srbi. Ju-goslovanstvo naj zavrejo. Ju-goslovanov sploh ni... To, da naj Srb na vprašanje glede svoje narodnosti pove, da je Srb, je povsem pravilno. Nj-hov narod je prilično znan tudi med Američani, četudi gre ne-kaj tega poznanja in slovesa na račun vse Jugoslavije... Toda igrati na ozkogrudni nacional-izem je slabo — je to pravza-prav isto zlo, kar je Srbe znova doletelo. Močnejši nacionali-zem davi slabejšega. Nemški drži Srbe za vrat, uničuje Slo-vence in mami Hrvate. Pri "Sr-

bobranu" so se iz tega prav-malo naučili. Na mesto prej-šnjega Trbuhoviča so dobili no-vega, ki njegovo politiko raz-dvajanja in sejanja nezaupno-sti nadaljuje.

Nemški list "Herold" v Phi-ladelphiji je ustavljen. Uredni-štvo "Herolda" je bilo povab-ljeno, da se pride dne 14. ma-ja lahko brani v Washington in dokazati, da list zaslu-ži pošto zaščito. Pa so se pri "Heroldu" premislili in list raj-še sami ustavili, kot pa da bi se šli kompromitirati zaradi nje-govih fašističnih smernic. Na enak način se je "umaknil" nad vse pogumni "father" Coughlin. Razni vladni oddelki v Washingtonu pravijo, da je še precej tujejezičnih listov, ki so nezvesti tej deželi, pa tudi v angleškem jeziku jih je ne-kaj. Naj bo tu spet ponovljeno: Vsled svojega malega vpliva in majhne cirkulacije, delajo tujejezični listi veliko manj škode, kot pa glasila multimi-lionarjev, ki pod krinko, da so za "all-out American war ef-fort", izpodkopavajo zaupanje ljudstva v vsa vladna prizade-vanja. Kritizirajo ne zato, da bi koristili dobri stvari, nego da bi napravili iz slabega polo-žaja še slabšega.

Jugoslovanski informacijski center je — kar se poročil o Sloveniji tiče — napram Italiji skoro vljuden. Glavni vzrok temu bodo menda to, da Italijani s slovensko duhovščino spoštli-vo ravna, Nemci pa so bru-talni napram vsem Slovincem enako, neglede na stan. Bilo pa bi napačno domnevati, da imajo Italijani poštenjše namene kot Nemci. Za enkrat se jim zdi, da je boljše, ako Nemci najprvo opravijo, potem pa še oni izvrše "težko operacijo", kakor so jo nad primorskimi Slovinci. Namen obojih — nam-reč Nemcev in Italijanov, je Slovence popolnoma izbrisati z zemljevida.

"Ameriška Domovina" želi da se naj "članek v Prosveti določeno izrazi, kakšna naj bo bodoča oblika Jugoslavije." O-menja to na uvodnik (v Pro-sveti), ki predlaga, da naj bo Slovenija po tej vojni svobodna v svobodni Jugoslaviji. Škoda zares, ker ne more noben član-kan in noben list ničesar jam-čiti, kakšna naj bo ta ali ona dežela, ko neha sedanji krvavi mež. V kakem listu ali na pa-pirju sploh se lahko pač mar-sikaj reče in veliko objubi. Ko-risti pa ni, če ni gibanja, ki ti-sto, kar se zahteva, uveljavi s svojo organizirano močjo. Si-ncer pa je "A. D." v zmoti, ko pravi, da dosedaj še ni nihče "zapregel iniciative", ki bi do-ločala, kakšno Jugoslavijo si tu predstavljamo, da bo svobo-dna, koristna in vzorna.

"Black market" pomeni v Angliji in še bolj pa drugod po Evropi groza za reveže. V Sr-biji ga skuša general Milan Ne-dić odpraviti z iztrebitvijo vse-ga privatnega trgovanja. Cene, ki jih določa vlada te ali one dežele za živila in blago, so ta-ke, da tudi delavec omogoča-jo kaj kupiti. Toda, ako si imo-vit, greš v prodajalno skozi zadnja vrata in praviš: "Daj mi mesa ter tega in onega to-liko in toliko. Plačam ti pet-krat preko postavne cene." To je za prodajalca več kot sku-šnjava. Ako si ne upa prodati sam, dobi koga drugega, ki po-bere s prodajalnih polic stvari in gre z njimi na "black mar-ket", na "trg v temi". Vlade ga skušajo odpraviti ponekod ce-lo s smrtnimi kaznimi. Ampak ker je v tej stvari veliko dobi-čka, potrebščin pa veliko pre-malo za vse, jih dobe oni, ki največ plačajo. To se je sku-šalo v tej koloni dopovedati tu-di patru Ambrožiču, pa je vz-lic temu poskrbel, da so z zred-čenih zalog ljubljanskih in o-koliških prodajalcev dobili kar je še ostalo na njih potrebšči-ne oni, ki so jih lahko kupili bodisi "z mašami" ali pa z direktnimi podporami iz "papeževga sklada". Prizadeti pa so gara-či, ker dasi najbolj težko dela-jo, tudi najmanj zaslužijo, pa

jim je "black market" zapah-njen, trgovine od spredaj pa so prazne. General Nedić je vsled tega proglasil, da se mora vse, kar ima kdo naprodaj, oddati proti določeni cenji vladi in le ona sme potem prodajati na drobno. Kaj je "black market", se polagoma doznavata tudi v Zed. državah. Zvezna vlada ga skuša že v kati zadušiti. Ako se ji to posreči, bo ljudstvu nič koliko v korist.

Milvaško robananje

V Proletarcu sem čital ured-niško pripombo k tistemu skr-pucalu, ki se imenuje "Spomi-ni". Med vrstami sem bral ne-kako opravičilo, ker stvar ni bila tam, kamor je bila name-njena. Tisto nepisano opraviči-lo ni bilo na mestu, ker podpi-sani priznava urednikom goto-ve pravice in dolžnosti. Podpi-sani večkrat moči potrpežljivi-papir, ne mara pa mučiti tistih, ki se z njegovimi neslanostimi ukvarjajo. Ujelo bi ga pa, in vjezilo za smrt, če bi se ured-nik razkorajžil in "ex cathedra" prilepil njegovemu "du-ševnemu" proizvodu dolg in bi koristil dobri stvari, nego da bi napravili iz slabega polo-žaja še slabšega.

Milvaški župan nas je za-pustil. Carl Zeidler "the sing-ing Mayor" se je prostovoljno javil k mornarici. Mož je storil svojo dolžnost, kakor že tisoče drugih in do tu bi bilo vse prav. Prav pa ni, da naši milvaški dnevnik ne morejo preko te-ga! Dan za dnevom priobčuje-jo članke o njem in skoraj vsa-ki dan smo Milvačanji tako srečni, da vidimo sliko Zeidler-ja in njegovih zdravil zob. O tisočih drugih, ki so vstopili v službo strica Sama pa ne opa-zimo drugega ko imena in še ta so tiskana s silno majhnimi čr-kami. In vendar bodo tisti, ki so tiskani z malimi črkami glavna opora demokracije! Ako bi ne bilo ljudi, katerih imena so v javnost poslana z malimi čr-kami, bi Hitler in Musso že da-nes vladala svet. No ja, svet je pač tak: eni svet ustvarjajo, drugi pa pobašejo kredit...

Konferenca Prosvetne mati-ce se bliža in pri nas v Milva-keju bo. Upati je, da bo uspešna in to bolj ko so bile prejš-nje — če tudi o prejšnjih ne morem reči, da so bile bob ob-steno. Le' lanska je bila bolj ta-ko — well, recimo neuspešna! Posvečena je bila deloma na-pašim pevskim in dramskim zborom. Razpravljala je o križih in težavah naših pevskih in dramskih zborov in kritizirala naše časopise, ker niti ob enaj-sti uri ne posveti nikakršne po-zornosti tej važni panogi naše-ga kulturnega dela. Nekateri udeleženci so bili prepričani, da se bodo "vremena Kranj-cem zjesnila". Pričakovali so uredniških člankov, ki bi naj bili v spodbudo pevčim, dile-tantom in publikim. Pričakovali so uredniških člankov, ki bi na-šim društvenim članom v jas-nih in korenitih besedah pove-dali, kolike važnosti so pevske in dramske organizacije za pro-cvit in obstoj raznih društev. Pa so se tisti udeleženci konfe-rence temeljito motili! Naše časopise jim je v počasnem tempu molče zatrobentalo: "Memento mori" — spominjaj se smrti...

France Puncer.

"Fantje v vojsko gredo"

Moon Run, Pa. — V soboto 23. maja zvečer bo v tej nase-ljini pod okriljem združenih slovenskih društev prireditev in zabavo in v korist fantom, ki so pozvani, ali pa bodo v kratkem poklicani v armado. Nanjo vabimo ne le vse ob-činstvo v tej nego tudi v sosed-nih krajih. Na nji bo nekemu oddan tudi vojni bond v zne-skaj \$25. Igral bo Frankov trio. Postrežba bo izborna vzlic voj-nim časom. Torej na svidenje v soboto 23. maja v moonrun-ski dvorani.

Jacob Ambrosich.

(Op. u.—Ostali del tega do-pisa bo v prihodnji številki.)

Piknik v korist Proletarca in ruskega reliefa

Koliko časa nam bo še mogo-če iz velikih mest v prostu na-ravo ne vemo. Obetajo nam, da ne dolgo, ker bo treba hraniti z gasolinom, z gumijem na av-tnih kolesih in še z marsičem.

Vojna je vojna, fantov bo med nami čezdalje manj, ker morajo v armado, čitali bomo o žrtvah na bojiščih in tako bo veselje za zabave s časoma skopnelo samo ob sebi.

A vendar, eno zabavo bomo letos imeli, ki ne bo le običaj-na, kakor ni skoro nobena, kar jih prireja klub št. 1 JSZ. To bo piknik v korist Proletarca in za ruski relief. Vršil se bo pri Keglu v Willow Springsu v ne-deljo 14. junija. Vstopnice so po 25c. Pri vohodu bodo trem imetnikom vstopnic oddane na-grade v gotovini. Ker gre vse v dober namen, se zanašamo na nase sodruga in druge prijate-lje, da bodo sodelovali in pri-pomogli k večji udeležbi kot smo jo imeli še kdaj prej. Vsi dosedanja pikniki v korist Proletarca so se sijajno posrečili, in klubov odbor upa, da bo ta še večji in uspešnejši od prejš-njih.

Naš klub sodeluje tudi v ak-ciji za jugoslovanski relief. Klub-ova zastopnica v slovenski sekciji JPO je Frances Vreček. Na prejšnji seji je poročala, da je prodala že precej vstopnic, ki jih je prejel klub za skupno prireditev v prid jugoslovans-kega reliefa, in da se pri tem poslu zanaša tudi na sodelova-nje drugih članov in članic kluba. Prireditev, katere prebitek je namenjen za jugoslovanski relief, bo v nedeljo 24. maja. Več o nji je v par drugih dopi-sih v tej številki.

Iz svoje blagajne je klub prispeval za jugoslovanski re-lif \$10 in istotoliko za ruski re-lif. In kot že rečeno, klubovi člani in članice sodelujejo v obema.

Hrvati v Chicagu za edinstvo med Jugoslavani

Chicago, Ill. — V nedeljo 10. maja so Hrvati v Chicagu ime-li v dvorani Sokol Pilsen na So. Ashland Ave. blizu 18. ceste javen shod, na katerem je bil glavni in edini govornik Hrvat-ski ban dr. Iyan Šubašić. Otvor-jen je bil ob 3. pop. z ameriško himno, ki jo je sviral orkester Javor, in tik nato je odigral "Lepo našo domovino". V nadaljnem glasbenem spo-redu so nastopili trije pevski zbori, namreč "Zora", "Matija Gubec" in neki ženski zbor, čigar imena pa si nisem zapom-nil.

Največji vtis je napravil me-šan zbor "Matija Gubec", a tu-di ostali dve pevski društvi sta svojo nalogo čestno izvršila. Vmes sta peli dve solistinji in pa v duetu "Hajd Hrvati". O tej pesmi je bilo rečeno, da je uglasbena nalašč za predvaja-nje na tem shodu. Tudi to pe-sem je spremljal tamburaški zbor.

Bana Šubašića in njegovo ženo je predstavil avdiijenci predsednik zveze hrvatskih društev v Chicagu Joe Bazdar-rić. Bil je burno pozdravljen. Udeleženci shoda so vstali ko je prišel v dvorano v spremstvu hrvatskih veljakov in spet ko je bil predstavljen in začel go-voriti.

V svojem uvodu je predse-dnik shoda J. Bazdarrić omenil napore Hrvatov, da bi si bili med seboj edini in pod vod-stvom in ob strani dr. Mačka zaeno s Srbi in Slovinci nasto-pili v borbi za obnovitev jugo-slovanske države. Omenil je, da so Slovinci organizirani za-se v sedanji akciji in enako Sr-bi, hrvatska društva v Chicagu — 55 po številu — pa so se združila v enak namen in to zborovanje je bilo pod njihovim pokroviteljstvom. Shoda se je udeležilo kakih 700 do 800 oseb.

Dr. Šubašić je govoril nekaj nad eno uro. Njegova izva-ja-nja so bila stvarna in bilo je o-čividno, da navzoči soglašajo z njim. Poudarjal je, da Hrvati hočejo biti solidarni s Srbi in s

Slovinci v skupni hiši, in po-trebno je, da se pridobi vanjo tudi Bolgare. Na neprijetnosti, ki so se dogodile v prošlosti, je treba pozabiti in delati za bo-počnoost, je apeliral. Streti mo-ramo fašizem in njuna pred-stavnika Hitlerja in Mussolini-ja in v ta namen stati z zavez-niki roka v roki. Teh idej je voditelj hrvatskega naroda dr. Maček in z njim je vse Hrvat-sko ljudstvo. In Hrvati kot vsi drugi nasprotniki fašizma so v tej gigantski borbi z Veliko Britanijo, Zed. državami in So-vjetsko Unijo. Zelo odobrava-joče je omenjal predsednika Roosevelta, v katerega goji ves demokratični svet veliko zaup-nje.

Najbolj značilno se mi je zdelo to, da ni ban Šubašić "poglavnik" Paveliča po ime-nu omenil, nego le mimogrede, po ovinkih. Se mu pač ni zdelo vredno, da bi ga po imenu pri-znal.

O sebi je Šubašić dejal, da je pravnik, in da je bil sodnik v kriminalnem sodišču. Bil je ve-dno proti smrtni kazni iz načel-nih ozirov. Kriminalce je pre-sojal po okoliščinah. Eni so za-gazili v zločinstva po nesreč-nih slučajih, druge je pahnil na nezakonito pot slab envi-ronment. Obojim je boljše po-magati kakor pa se maščevati nad njimi. Kronične zločince je treba zdraviti.

Kadar pa se bo sodilo ubi-jalce naroda — je rekel Šuba-šić, misleč na Paveliča in nje-gove "ustase", pa bo to zanj te-žka naloga, in tudi kazni, ki bo izrečena nad njimi, bo težka... Občinstvo je zelo burno plo-skalo tudi vselej ko je bil ome-njen jugoslovanski vojni mini-ster, poveljnik četnikov Draža Mihajlovič.

Sprejetih je bilo precej resolu-cij, med njimi ena, ki je bila poslana Rooseveltu, druga so-vjetskemu poslaniku Maksimu Litvinovu in še par drugih. Imen pa nisem mogel ujeti na svoj sluh, ker je sedel poleg mene človek, ki me je venomer kaj vpraševal in "badral". Vem le, da je bila poleg omenjenih dveh sprejeta ena resolucija, naslovljena zamejni jugoslo-vanski vladi v Londonu.

Anton Vičič.

MARTIN JUDNICH PIŠE

\$25,000 boš lahko imel čis-tega zase, to je, ko boš plačal vse stroške celega leta. In če si naredil milijon ali več profita ali kako že gre ta stvar — in ko boš plačal vse bile —

Kdo? Jaz? Zadovoljen sem, če mi ostane 25c čistega na koncu leta. In ti —?

No, no! Nikar ne zrasti ta-ko! Saj se to tebe ne tiče. Ampak velike in bogate korporacije oziroma njih lastniki bodo ob lepe milijončke.

To je prokletno slaba tolažba za naš. Jaz, oziroma mi, ne bo-mo zato nič več imeli. S tem preostankom bodo še zmerom lahko razkošno živeli. Take čedne vsotice jaz nisem še videl v vsem svojem življenju. A de-lam pa že mnogo let. In če bi jo, prebitek je vseeno le 55 let na grbi in stare kosti. Toda brani se jih ne bi, da mi ne bi rekli, da sem kot tisti hrvaški komunist, ki ni hotel kokašje pečenke jesti, češ, da je to sa-mo za buržvazijo.

Zdaj, ko so nam določili ko-liko sladkorja sme vsakdo po-rabiti na teden, se nekateri emirijo, kaj bo! Zame je vse-eno. Če bi ga četrt funta na te-den za celo familio dobil, bi bilo še zmeraj več kot smo ga v starem kraju porabili. Pa lju-dje vseno žive. Da je le kisle-ga zelja, fižola in krompirja,

pa ne bomo gladu umrli. Vojne pa bo tudi enkrat konec.

Nekaj mi leži na srcu in to vam moram zaupati. Namreč, ko bom in če bom še kdaj ku-poval pisalni stroj, si bom ta-kega, ki bo sam pisal in tudi mislil. Saj tudi ta ni tako slab. Ampak to je, da moram biti jaz zraven ako hočem, da kaj napiše in povrh še težko mi-sliti zanj. — Saj vem, kaj bo-šte rekli. Pa to ni res. Saj sem se dal od zdravnika pregledati in še od specialista. Pa je rekel, da je vse O. K. Samo čigarate moram pustiti in pa nova očala si moram nabaviti. V lobanjo sicer ni nič pogledal. Če bi, bi bil presenečen. Spomniti ga pa sam nisem hotel. Naj misli, da sem modrijan.

Ko tako ležeš in štorkljaš po tem svetu, vidiš in slišiš marsi-kaj. Le čemu si ljudje grenijo življenje; sebi in drugim! Človeško življenje je tako kratko, da je škoda vsake minute, ki jo devajo v nič.

Ako je res, kar se piše o Slo-venčih v starem kraju, tedaj ne bo imel kdo na polju delati, ko bo vojne konec. Ako bo Jugo-slavija hotela sebi in svojim državljanom dobro, bo ustano-vila zadružne poljedelske eno-te po vsej državi. Nabavila jim potrebne stroje za obdelovanje polja. Male vasice bi seveda morale izginiti. Le pristave naj bi bile na vsakih toliko kilome-trih, za shrambo poljedelskih strojev, pridelkov in potrebna živina.

Tiste male vasice so res ro-mantične s svojimi belimi cerk-vicami, ampak — žalostna je lačna romantika. Pa tudi pora-di snage v naših vaseh. Vsak kmet ima tih hiše, kjer stanuje s svojo družino, štalo in svi-njak. In baš pred hišnimi vrati gnojno jamo z velikim kupom gnoja in povrh še gnojnica, ki doteka iz svinjaka in štale. Smrad, ki prihaja iz jame, u-darja na hišna vrata in sili sko-zi okna v stanovanje. To veste večinoma vsi, ki ste s kmetov prišli.

Pa tudi obrt naj bi bila za-družna. Sploh vsa produkcija in distribucija v državi.

Nič napačnega ne bi bilo, ako bi vsa Evropa osvojila za-družni gospodarski sistem. Ali pa magari ves svet. Prav goto-vo bi bila to zadnja vojna.

Ze spet dala račune brez krčmarja, ha? Boste rekli, le pojdi še enkrat k zdravniku. Moj odgovor naj bo star pre-govor, a še zmeraj drži: Kdor ne uboga, ga tepe nadloga.

"Dostropne" cene ne pomenijo znižanja

Dne 18. maja so stopile v veljavo takozvane dostropne ce-ne. Nihče ne sme ničesar pro-dajati dražje, kot je za isto blago računal meseca marca. Le gotove vrste sočivja in ne-kaj drugih stvari je izvzetih.

To seveda ne pomeni, da so se cene v splošnem znižale, kar tudi ni bil namen te postav-e, nego le ustaviti naraščanje.

"Dostropno" pomeni "glede cen v tem slučaju isto kakor ako spustiš balonček v sobi. Se dvigne nagloma, zadene ob strop in tam obstane.

Da bi le tudi cene tako ob-stale!

Tudi industrijalna fronta zahteva življenje

V minulih nekaj tednih se je dogodilo prilično nesreč v in-dustriji, med njimi nekaj eks-plozij v premogovnikih.

Večje število delavcev je bi-lo ubitih, še več pa poškodova-nih.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1858 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. MOHAWK 4707
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združeno državo (izven Chicaga) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

ZVONKO A. NOVAK:

ČEZ DRN IN STRN

SLOVENC
XXV.

Blizu 150 let so travenski grofje vladali v štajerski deželi. Zadnji njihovega rodu je bil Otokar IV., ki je umrl l. 1192. ter zapustil štajersko avstrijskim Babenbergom. V svoji "oporoki" se je spomnil plemstva, duhovščine in samostanov, a kmečkega ljudstva in meščanstva pa sploh ne omenja v njej. Kajti mesta so bila tedaj šele v svojem početnem razvoju, a kmetje pa so tlačani graščakom.

Travenski grojše so bili odlični in sebični, kakor je bilo to oboje pri vseh tedanjih vladarskih rodbinah v navadi. Bili so zelo naklonjeni plemstvu in cerkvi, a za garažoče ljudstvo se niso dosti zmenili.

Gradec se je za časa njihovega vladanja dvignil v glavno mesto štajerske dežele. Slovenci so mu dali ime ter na kraju sedanega mestnega gradu postavili preprosto utrdbo, da so v njej iskali zavetja ob času obrskih in madžarskih navalov. Tudi potem, ko so si tam gori dali travenski Otokarji postaviti zidan grad, se je zaznamoval do 13. stoletja s slovenskim imenom, kar pomeni, da je bila tudi okolica naseljena s Slovenci. To tudi pričajo premnoga krajevna imena, kakor so na pr. Topla (Topel), Gaberje (Gabriach), Borovnica (Fornitz), Rakovnica (Ragnitz) itd. Slovenci so tudi prostrano graško ravan iztrebili in obdelali. Ime Vinica nam dopoveduje, da so slovenski pradede v graški okolici gojili celo vinorodno trto.

Prvi meščanje v Gradu so bili trgovci in obrtniki, ki so se pač priselili tjakaj z Bavarskega. Zato se je mesto pozneje imenovalo "Bavarski Gradec".

Kultura, ki se je gojila le po samostanih, je bila nemška, ker so bili domala vsi menihi nemškega rodu. Toda tudi to kulturno delovanje ni prodrlo v mečko ljudstvo, ki se je vicalo le za tiranske in roparske graščake iz tujine.

Nemška rodbina Babenbergov, ki so prevzeli dediščino travenskih grofov l. 1192., je vladala na štajerskem pol stoletja. Njihna vlada ni prinesla štajercem nobenih izrednih dogodkov, niti ne nikakršnih dorot. Ali za Babenberge same pa je bila nova posest zelo pomembna. Kajti z njo se jim je odprla pot proti jugu, kamor je od tedaj težila njihna politika. Vrh tega so se popolnoma po nepotrebnem brigali za trapaste in nesmiselne križarske vojne, v katerih je za prazen nič poginilo sila veliko številno evropske mladine.

Tako se je zgodilo, da je šel tudi vojvoda Leopold I. 1217. nad "krivoverce" v deželo, kjer je zagledal luč sveta Jezus Kristus. Ta pohod zaslepljenih križarjev se lahko imenuje avstro-ogrsko križarska vojna, ker se je hkrati z njim odpravil tudi ogrski kralj Andrej II. čez morje na Jutrovo.

Mnogo Slovencev in Hrvatov se je tedaj borilo pod zastavami kranjskega, koroškega, štajerskega in istrskega plemstva ter prelivalo svojo slovansko kri za prazen nič.

Sredina 13. stoletja je bila usodna za slovenske pokrajine. Izumrle so tri vladarske rodbine. Mogočeži, ki so dolgo do ločevali usodo slovenskemu narodu, so zglinili s pozorišča. Novi tujci so se oglašali drug za drugim ter si prilaščali pravico

do lepih slovenskih dežel. Vnel se je hud boj za dediščino, ki naj bi po pravici šla edinole slovenskemu ljudstvu. Razni "plemiči" so se prav po pasje trgali in pulili za slovensko zemljo, kar je povzročilo velikansko zmešnjavo med ljudstvom. Nastopila je doba strašnega brezvladja in kmečki ljudje so morali prenašati vso njegovo grozo.

Ob takih žalostnih razmerah si je vse pošteno in miroljubno prebivalstvo želelo mogočnega in odločnega vladarja v deželo. In prav tak se je ljudem zdel mladi kraljevič Premisl Otokar II. iz sosednje Češke. Ta si je prizadeval združiti vse vzhodne alpske pokrajine s češkimi deželami ter iz tiste velike skupine ustanoviti veliko neodvisno slovansko velesilo. Ta načrt bi se mu bil tudi posrečil, da mu ga ni prekrizal nemški grof Rudolf Habsburg, ki je bil dne 29. septembra l. 1273. oklican za nemškega cesarja. Prevzet od hlepenja po krasnih slovenskih poljanah je ta nemški mogotec napadel Otokarja ter ga porazil v bitki na "Moravskem polju" dne 26. avgusta l. 1278. Otokar je bil ubit in z njim za vselej pokopan vzor mogočne slovanske države, segajoče od Krkonošev do Jadranskega morja.

Dedna oblast alpskih pokrajin je prešla na Habsburge dne 27. decembra l. 1282. ter ostala najprej posredno, a potem pa neposredno v njihovih rokah tja do konca zadnje svetovne vojne.

Med vladarji, ki so si v 13. in 14. stoletju s Habsburgi delili oblast v slovenskih deželah, je vredno omeniti Ortenburge in celjske grofe. Prvi so imeli največ posestev na Gorenjskem, kjer je bil stari Lipniški grad (Waldenburg) pri Radovljici njihno središče, drugi pa na štajerskem v Celju.

Velika ortenburška posest je bila tudi na Dolenjskem. Imenovati se bi mogla po glavnem gradu ribniško gospostvo, ki je segalo od gradu Čušperka pa do reke Kolpe in merilo več kakor pet nemških milj na dolgot. V 14. stoletju je bilo komaj polovico te zemlje obdelane, in sicer le gornji del okoli Dobropolj in Ribnice, vse drugo so pokrivali gozdovi. Središče teh posestev je bila Ribnica. Za ta del kranjske dežele je bila oblast ortenburške gospostvo posebno pomembna, ker so ti nemški grofje poklicali v neobdelane kraje svoje gospostva nove nemške naseljence in tako ustanovili nemški jezikovni otok — Kočevje.

Tako govori Hitler

Zvesto se drži pogodb
Nemčija ne bo nikoli zašla s poti, ki je bila določena v pogodbah. Nemški narod nima nobenega namena, da bi vdrl v katerokoli deželo.
Hitler, Reichstag, 17. 5. 33.

Junak miru
Nemčija ne bo nikoli preloмила miru v Evropi.
Adolf Hitler, Reichstag, na dan zasedbe Porenja, 17. 3. 36.

Dobro pripravljene narod
Januarja 1938, sem se slednjic odločil, da bom v tem letu na ta ali drug način pridobil za šest in pol milijona Nemcev v Avstriji pravico do samoodločitve.
Hitler, Reichstag, 30. 1. 1939.

Kadar želite kaj oglašati, spomnite se "Proletarca".

Novi predlogi, da se dobi unije pod vladno in javno nadzorstvo

(Nadaljevanje s 1. strani.)
imela pravico pregledovati zvezna oblast, da si ne bi dooločbe v slučaju neprijateljske administracije kaj lahko zlorabila, lo zoper unije.

Večina odgovornih unij polaga svoje račune vsako leto, ali pa vsakega pol leta, članstvu in konvencijam ter so objavljena v glasilih. Te bi torej v slučaju sprejema omenjenega načrta ne bile prizadete, pač pa take, ki so si jih prilastili raketirji in jih drže v pesteh za svojo privatno posest. Za demokratiziranje unij lahko veliko stori tudi odbor A. F. L., kajti v Ameriški delavski federaciji je precej takih lokalov, ki delajo unijskemu imenu le škodo. Druga je z unijami CIO, ki so z malimi izjemami vse demokratično upravljane. Še največ diktature je izmed velikih unij v UMWA, a tudi ta polaga račune javno, obdržuje konvencije, ima referendum in je izmed vseh največ prispevala za organiziranje delavcev v masnih industrijah.

Zvezni kongres lahko unijam pomaga k demokratiziranju, a to ni namen večine poslancev, pač pa, kako jih obtežiti, da ne bi mogle vršiti svojega namena.

Na gornji sliki so japonski vojni ujetniki — skoro nagi, in ameriški vojniki. Zajeli so jih v Bataanu na Filipinih. Ker pa so se morale ameriške čete koncem konca japonski premoči podati, so bili ti japonski ujetniki osvobojeni in njihovo vlogo pa so sprejeli ameriške čete. Ameriško vrhovno poveljstvo v Avstraliji pravi, da ne bo dolgo, ko bodo Japonci postali spet ujetniki tudi na Filipinih.

Slovenski dan v Chicagu

Pod jarmom suženjskim svet zdaj hropi, naš narod mili gine, krvavi, pomoči prosil praste se ljudi, ko hrepenče za nazaj želi miru, svobode zlate svetlih dni...

Ko je strašna noč fašističnih grozot zatela domala vso Evropo ter tako zagrnila tudi tisti prirodni raj, iz katerega prihajamo ameriški Slovenci, so vklenili nacijski razbojniki in laški tolovajji naš majhni slovenski narod v jarem najstrašnejše sužnosti. Pa nam je tedaj zahteval duša in zakravelo srce kakor menda še nikoli poprej, kar smo nemudoma pokazali s tem, da smo začeli širiti pomožno gibanje povsod, koder biva kaka skupina našega življa v tej deželi. Najprej se je osnoval narodni pomožni odbor, nato pa postojanka za postojanko po posameznih slovenskih naselbinah.

Tako se je v začetku letošnjega leta ustanovil tudi v čikaški slovenski naselbini krajevni pomožni odbor ter se takoj lotil priprav za veliko skupno dobrodelno prireditve, ki se bo vršila dne 24. maja popoldne v prostrani Ameriški češki dvorani na 1438 W. 18th St. tukaj v tem mestu.

Sporod tega velikega gala koncerta bo zelo pester in zanimiv. Vse naše kulturne moči bodo iz prijaznosti sodelovale v njem ter s tem prispevale vsaka po svojih močeh k skupnemu uspehu, ki bo najprej tej deželi v obliki vojnih obveznic, potem pa našemu nesrečnemu slovenskemu ljudstvu v nujno pomoč.

Naša tu rojena mladenka in na vso moč obetavna sopranistka Ana Beniger bo odprla koncert z ameriško narodno himno "The Star Spangled Banner" ter nam še pozneje zapela s svojim nebeško lepim glasom nekaj slovenskih in drugih pesmi, pri čemer vsem jo bo spremljala na klavir nam vsem že dobro znana mojstrinja Jasna Bjankini.

Krasno Gregorčičevo pesem "Bodočnost Slovanov" nam bo deklamiral Tomaž Cukale, ki je že večkrat dokazal, da je izvrsten deklamator.

Tomaž Cukale se je že pred več leti začel uriti v petju in pokazal svoje uspehe na tem kulturnem polju posebno takrat, ko je še pred nedavnim priredil svoj koncert najprej v Waukeganu in nato pa še v Chicagu. Toda kmalu nato je pa moral žal opustiti tiste svoje pevске napore, ker se je podvrnil neki potrebni operaciji v grlu, ki se mu zdaj polagoma celi in zdravi. Ko se mu popolnoma zaceli, misli podati svoj tretji koncert, čigar polovica čistega dohodka pojde v dobrodelne namene.

To soboto, t. j. dne 23. maja, bo ob ENI popoldne pel v radio WHIP v Palandicevem programu zelo lepo skladbo "Friderikovo tožbo", za katero je zložil slovensko besedilo pisec teh vrstic. Obenem bo Tomaž povabil v slovenskem jeziku čikaške in okoliške Slovence pa vse druge Jugoslovane na naš skupni gala koncert, ki se bo vršil prihodnji dan popoldne, kakor sem že zgoraj omenil.

Na to našo slovensko skupno prireditve so bili za govornike povabljeni jugoslovanski poslanik dr. Izidor Cankar, čikaški župan Edward Kelly in pa predsednik slovenskega narodnega pomožnega odbora Vincent Cankar.

Peli bosta Korenčanovi sestri, ki vselej tako radi sodelujeta na naših prireditvah; Udovčev sinko ko kajpak tudi na odru to pot; Prešernov kvartet se je menda še posebej pripravil za to priliko in stopili bosta prvič pred tako številno občinstvo moji punčki Majda in Ksenija. Prva bo pela arijo "One Fine Day" iz Puccinijeve opere "Madame Butterfly" in pa Zormanovo "Oj, večer je že", druga pa bo to spremljala na klavir.

Nastopile bodo članice čikaškega kluba "Ljubljane" v slovenski narodni noši in peli bodo naši pevski zbori "Slovenska ženska zveza", "Adrija", "Prešeren" in "Sava".

Po programu bo prosta zabava, pri kateri bo za ples sviral tukajšnji Rudmanov orkester.

Ker je namen Slovenskega dneva v Chicagu plemenit in človekoljuben, je pričakovati veliko udeležbo domačega občinstva in obeta se tudi obilno število gostov iz Waukegana, Milwaukeeja in drugih okoliških naselbin.

Dan 24. maja naj bo zares dan slovenske plemenitosti in mogočna manifestacija slovenske vzajemnosti, kadar gre za pomoč, ki je namenjena našim ljudem v njihni najhujši nesreči.
Zvonko A. Novak.

Majski Glas

Ste v vaši naselbini že sklenili naročiti Majski Glas?

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

se množe. V neki trgovini v Chicagu so vzeli pet tisoč vreč sladkorja. Kradejo avte, še bolj pa gumijaste obroče, pisalne stroje in razno drugo blago, kakršnega se med vojno ne bo več izdelovalo. Ako bi policijska oblast hotela stopiti strogo na prste kupčevalcem, ki trgujejo z ukradenim blagom, pa bi bile tatvine kaj kmalu omejene.

Zvezni sodnik Igoo v Chicagu je v obravnavi proti nekeemu fantu, ki se ni hotel registrirati za vojaško obveznost, zelo strogo prijemal "kliko na južni strani". Nastala je večinoma iz bivših "socialističnih" militantov, in se razvila po sodnikovem mnenju v gronacijski krožek. Obtoženega fanta je obsojil na 4 leta zapora. V istem "krožku" je tudi učiteljica Rose K. Joyce. Učenci so jo tožili staršem, kako da zagovarja Japonsko in Nemčijo, češ, da so vojne z njima krive Zeđ. države. Šolski odbor jo je suspendiral iz službe. Rojena je bila na Irskem. Člani tistega "krožka" so večinoma nemškega in irskega pokolenja.

Paul Douglas je prošlo soboto pustil profesorsko in aldermansko službo in šel v armado. Star je 50 let. A še zadnji dan svoje službe je udarjal po korupciji, ki je razpasena v čikaški mestni upravi in v njenem šolskem odboru. Teško, da bi mogel tako energičen, sposoben človek, kot je Paul Douglas, koristiti armadi več kot pa je koristil prebivalstvu Chicaga s svojo žgocno kritiko in s predlaganjem svojih načrtov v mestnem svetu. Douglas je bil "intervencionist". Ako bi bilo po njegovem, bi zavezniški udarili na Hitlerja že ko je zahteval v volilnih kampanjah Normana Thomasa, v sedanji krizi pa se je z njim zaradi njegovega pacifističnega stališča razprtil in enkrat z njim na shodu tudi debatiral radi tega. In ker je bil Douglas "za vojno" je smatral za nič več kot prav, da se tudi vpiše vanjo.

Otroci v Angliji so se lotili izdelovanja igrač, ki jih bodo poslali pred prihodnjim božičem otrokom v Sovjetski Uniji.

Iz Moskve poročajo, da Hitler ned Nemci že izvršuje svojo pretnjo. V zadnjem svojem govoru v rajstagu je namreč zahteval, da se mu da neoporečno oblast razpolagati z vsakim prebivalcem po njegovi uvidevnosti, ne da bi se bilo treba zatekati na sodišča in tritati čas z obravnavami. Dne 7. maja je bilo v Hamburgu usmrčenih 19 Nemcev, ker so širili "defitistične govornice".

NEMCIJA VRGLA VSO EVROPO V TEROR IN GLAD

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vso živino. V sled silne negotovosti in bitk bo pridelek v Srbiji in na Hrvaškem letos pod normalno tudi če bo vreme skozi vse leto ugodno. Nič boljše se ne obeta v Rumuniji.

Madžarska je zagotovila svoj pridelek zvišati in ves preostanek prodati Nemčiji.

Slovenski kraji, ki so prišli pod Nemčijo, ne pridelajo živil toliko kot jih potrebujejo. Neki nemški list v Gradu je poročal, da je poljedelstvo na spodnjem štajerskem sedaj že dobro urejeno in da si je Nemčija dobila z okupiranjem štajerske bogato zalogo vina.

Tudi na Gorenjskem je poljedelstvo preurejeno za nemške potrebe.

Pomanjkanje v Italiji
Se veliko težji je živilski problem kakor Nemčija ima Italija. Odmerki so bili v času minule zime že večkrat znižani in spet to pomlad. Kruh je iz raznih primesi in užiten le za ljudi, ki so primorani stradati in jim je vsled tega vsaka hrana dobrodošla.

Kakor v ostali Italiji, je težko pomanjkanje tudi na slovenskem Primorju. V Dalmaciji pa je velika lakota. V Ljubljani in na Dolenjskem je živila le težko dobiti. Kmete nič ne mika, da bi svoje pčile pridelke prodajali, ker si ne morejo za utrženi denar nič kupiti.

Pomoč pride po vojni

Položaj letos, kar se prehrane tiče, je za Evropo še veliko težji kakor lani. Se hujše pa bo prihodnjo zimo. Rdeči križ sedaj prilično pomaga Grčiji, a v splošnem živil v Evropo od drugod ne bo, dokler bo trajala vojna. Cim pa bo končana z zmago zaveznikov, bodo poslale tja ladje z žitom, mesninami in drugimi potrebščinami iz Severne in Južne Amerike in iz Afrike.

Ljudstva, ki jih je Nemčija pripravila v glad, ji tega zločina ne bodo nikoli odpustila.

J. N. ROGELJ
GENERAL INSURANCE
6208 Shade Ave. Cleveland, O.

POSLUŠAJTE
vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaje WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan

Igrač ne bo zmanjkalo vzlic vojni

Po 30. juniju so prepovedane pri izdelovanju igrač skoro vse kovine in tudi več vrst drugega materijala.

Ukaz, kakor se pričakuje, prihrani 100.000 ton železa in jekla na leto, 2.000 ton bakra, bakrenih zmesi in medi, 1000 ton svinca, 3000 ton gumija in enako veliko količino svile, ragona, plastičnih snovi in barvil, potrebnih za produkcijo tankov, letal in municije.

Kot primer količine vojnega materijala v kaki igrači pomislite na igračno lokomotivo, ki vaga tri in pol funta: Zadosti cinka gre v tako igračo, da bi količina zadostovala za izdelavo karburetorja v malem avtu oziroma za pokrivalo projektila. In zadosti bakrenih žic in medi za pol tucata patron .30 kalibra. Šestnajst takih lokomotiv vsebuje zadosti jekla, da bi se napravil projektil 3 inč.

Igračna industrija pa je postala tako spretna v rabi nadomestilnih materijalov, da ne bo nikakega pomanjkanja igrač — ne ta Božič, ne sploh kaj Božič tekom vojne. Izdelovalci igrač znajo napravljati iz lesa, papirja, stekla, lončevin, "nekritičnih" plastičnih snovi, bombaževin in barv iz prsti kar čudovite igrače.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

JUNIJ
CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 14. junija pri Keglu v Willow Springsu.
CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 JSZ in pevskega zbora "Zarje" v nedeljo 21. junija na izletniških prostorih Federacije SNPJ.
BARTON, O. — Konferenca društva in klubov Prosvetne matice v nedeljo 28. junija ob 10. dop. na Joe & Škofovi farmi.

NOVEMBER
CHICAGO, ILL. — Koncert Save v nedeljo 29. novembra v dvorani SNPJ.

Listen to PALANDECH'S RADIO BROADCAST
Featuring a Program of YUGOSLAV FOLK MUSIC
Every Saturday, 1 to 2 P.M.
STATION WHIP
1520 kilocycles (Top of the Dial)

BARETINGIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI
NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00
Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

Društvom in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

War Workers Don't Get Fabulous Pay

LABOR recently commended the St. Louis "Post-Dispatch" for its eminently fair attitude toward American workers at a time when the big majority of American newspapers were persistently printing the most vicious untruths concerning the men and women who are devotedly "doing their bit" to win this war.

This week the "Post-Dispatch" did another good job. In a lengthy editorial, it answered the question, "Do workers get fabulous wages?" and, of course, answered it in the negative.

"There is no basis for financial comparisons between the fighting soldier and the men whom Donald Nelson calls the 'soldiers of production,' though both are vital to winning the war," said the "Post-Dispatch."

"The men in the military or naval service gives up his home, leaves his friend and his job and risks his life. The value of his services to the country cannot be expressed in terms of money. If there were any basis for wage comparison, then it could be truly said that no civilian in America, from the President on down, is entitled to more pay than a buck private gets."

The "Post-Dispatch" quotes from a speech recently delivered by Charles P. Taft of Cincinnati, son of the former President, and points out that Mr. Taft "debunked the myth" that war workers are overpaid.

As to the soldiers' pay, Mr. Taft said that few get \$21 a month. Most of them receive \$30 base pay and Congress has ordered an increase to \$42. In addition they are entitled to 20 per cent more for foreign service and, according to Mr. Taft, "get meals, clothing, lodging, medical care and other services for which the war worker would spend \$800 to \$900 a year."

Mr. Taft summed it all up by declaring that "the soldier is paid as well as the average worker."

Then Mr. Taft proceeded to consider the case of war plant workers, and found that "the vast majority make less than \$60 a week," and this includes overtime. Mr. Taft found that wages range from \$37.17 a week in building construction to \$53.49 in shipbuilding.

Not satisfied with Mr. Taft's findings, the "Post-Dispatch" made a survey of the wages of war workers in the St. Louis area, and after presenting a long array of figures announced this conclusion:

"The average pay in all war plants in St. Louis area is roughly 65 cents an hour, or \$33.80 a week.

"Few war workers anywhere, the figures show, earn as much as \$2,500 a year. This is the figure set by the Bureau of Home Economics and the Bureau of Labor Statistics for a moderate standard of living for a city family of four persons."

The "Post-Dispatch" winds up its editorial with this impressive observation:

"Exorbitant war plant wages are, by and large, just what Mr. Taft calls them—a myth. The subject of wages and hours can be discussed intelligently only when the myth is not permitted to color the picture."

The American workers owe a debt of gratitude to the "Post-Dispatch." If other newspapers were equally fair and equally intelligent, there would be no "labor problem" in connection with Uncle Sam's war effort; and a lot of good people would cease to worry about a myth.—Labor.

TEN PER CENT EVERY PAYDAY

The offensive is on—the War Bond offensive. The time—now.

The place—every factory, mill, mine, store and shop in America.

Who is in? You and me. Every worker everywhere. More than 11,000,000 organized workers. Our country is calling!

What is the goal? Ten per cent of your earnings this payday and every payday until the fight for freedom is won.

What are the stakes? They are high! It is we or they. Democracy versus Nazism. Freedom versus slavery.

Our brothers—yours and mine—are fighting in the Far East and on the rolling seas. Bonds every payday will help them win.

Let's show America that Organized Labor leads the way. Invest in War Bonds regularly through the Payroll Savings Plan.

Save to help win the war. Save to help stop price rises.

Save to have a nest egg you can use when the war is won.

To protect the gains won by organized labor since the war for Independence—Buy War Savings Bonds every payday.—Montana Labor News.

An Appeal for Unity

Leo Krzycki, Vice-President of the ACWA, was presiding officer of the American Slav Congress, held recently in Detroit. He addressed the delegates with the following remarks:

"We are gathered tonight in the name of democracy, in the name of the United States and the united peoples of America. We are, first of all, Americans—men and women whose lives, whose hearts, whose hands, are consecrated to the freedom that is America.

The Roll Call of Honor

Let us, all together, pay homage to the Polish people who have fought bravely and suffered greatly in the name of freedom.

Let us pay homage to the unconquerable spirit of the Chetniks of Jugoslavia and to the people of the Ukraine, who, with stout hearts, have pledged themselves to man's freedom.

Let us pay homage to the champions of democracy in Czechoslovakia, who are working to restore their liberty.

Let us pay homage to those among the Bulgars who are resisting fascist forces among their own people. Let us pay homage to the people of Albania, who have given their blood in the cause of freedom.

And let us pay homage to the mighty people of Russia who, today, are giving to the whole world a demonstration of Slavic might, of Slavic devotion, of the unconquerable spirit that lives in every Slavic man and woman, or anywhere else.

The Slavs in America

The migration of the Slavs to the new world has been one of the world's great movements of peoples. From the mountain valleys of Car-

pathia, from the great plains of Poland, from the valley of the mighty Danube, from the villages of Serbia, the farms of Croatia and Slovenia, they have moved westward, across the great oceans, to fulfill their hopes and dreams in a vast, rich land.

Many generations ago, the first Slavic emigrants reached the sunny shores of a new homeland—a land dedicated to liberty and equality. They came to find economic security and political freedom. Their children grew up believing in the freedom of mankind, living free lives, working in a free country. And the children of their kinsmen in Europe came and joined them here, to devote their hearts and their hands to building a better world.

The strong muscles and stout backs, the sturdy hands and true hearts of the Slavic peoples are built into the mines, the forests, the factories, the farms of America. Today 15,000,000 people of Slavic origin are an integral part of America. And America is an integral part of us. In building America, we have built ourselves...

We Are Not Spectators

We are not spectators in this war. The action is not taking place in Russia and China and Australia alone. This is a world war such as the world has never seen and there is no corner of any continent that is not affected by the outcome of each day's battles.

The action in this war is taking place right here in Detroit, and in San Francisco, and St. Louis, and Pittsburgh, and Boston, and Mobile, and Brooklyn. The action in this war is taking place in the factories and farms and mines and mills of America, just as much as on the battle-

THE MARCH OF LABOR

WHAT MATTER OUR LIVES? IF WE LOSE OUR FREEDOM, TO WHAT END SHOULD WE DESIRE TO LIVE ANY LONGER? SO SPOKE MATTHIAS, JEWISH PRIEST AND LEADER, IN REVOLT AGAINST RELIGIOUS OPPRESSION, IN 166 B.C.

NO MORE IMPERIALISM

When a lover forgets to keep saying, "I love you," his sweetheart thinks he doesn't and a tearful scene ensues. So long as he keeps repeating the sweet formula, all is well.

The United Nations, or the more powerful of them, will have to learn the lover's technique in their relations with India—and China—and some other places, too.

The Atlantic Charter, which has been adopted by the 26 United Nations, says that they seek no aggrandizement, territorial or otherwise. It says they desire to see no territorial changes that do not accord with the freely expressed wishes of the peoples concerned. It says they respect the right of all peoples to choose the form of government under which they will live. It says they wish to see sovereign rights and self-government restored to those who have been forcibly deprived of them.

These are guarantees that India will be an independent nation if it wants to be. They guarantee that there shall be no more extra-territorial rights by outside nations in China. They guarantee freedom and independence to the Philippines, the islands of the East Indies, Burma, and all other places that want freedom and independence.

India was not convinced. Stafford Cripps tried to reassure it. Still it was not convinced. And China is not fully convinced that extra-territorial rights are to be permanently abandoned.

For these reasons, the United Nations, and particularly England and the United States, ought to adopt the lover's technique and repeat the assurance.

The Atlantic Charter naturally could not only be made in general terms. These things ought to be repeated in specific terms.

India should be told in so many words that it is to have freedom, that it can have dominion status if it wants dominion status, or that to be completely independent.

China should be definitely told that all extra-territorial rights are canceled for all time.

Because the Atlantic Charter is called by that name, some have thought that it does not apply to the Pacific area. It was dubbed the Atlantic Charter only because Roosevelt and Churchill wrote it on shipboard out on the Atlantic. It is world-wide in its application. But, to remove all doubts, another and similar charter might be written and dubbed the Pacific Charter. Or supersede the Atlantic Charter with a World Charter, by changing its name.

The past experience of India and China has been such as to make them suspicious. They have been victims of imperialistic motives. This makes it the more necessary that they be reassured.

Positively there must be no more imperialism after this war. But there must be co-operation among nations. The Atlantic Charter also promises that. And the Atlantic Charter is no longer a mere Roosevelt-Churchill affair. It has been approved and adopted by all the United Nations.—Milwaukee Post.

The Slavs Stand United

Our enemies know and fear the mighty wrath of American Slavs. They will attempt to weaken and defeat us by dividing us among ourselves—Croats against Serbs—Czechs against Poles—Catholics against Protestants—Gentiles against Jews. They will try to divide us from Americans who look back to other homelands. They will try to set us against Negroes.

We will not be taken in. We will answer the sly whispers of the fifth columnists with clenched fists and determined hearts.

You who are gathered here today are the answer of American Slavdom to Hitler's fifth columnists. In their very attempts to divide us, they have only contributed to our growing unity which spells doom for Hitler and his henchmen.

ALIBI

The young man walking down the street one morning seemed to have had an encounter with a steamroller. "Who beat you up?" asked the first man he met.

"You see, it's this way," he answered. "I took my girl to a restaurant last night, and she found a fly in her soup. She called the waiter and said, 'Take this insect out of here.'"

"So what?"

"So he threw me down a flight of stairs."

THE SALES TAX

Arguments about the fairness of the sales tax remind one of Anatole France's famous remark about the "majestic equality" of the law which "forbids rich and poor alike to beg on the streets or sleep under bridges."

Sales taxes take a dime from a Rockefeller and a dime from the poorest man in the country, and call it "equal treatment."

Actually, the sales tax is about the most unjust form of taxation ever invented to relieve the rich of taxation at the expense of the poor.

The soundest tax principle is that those who have most should pay most. The general sales tax would destroy this principle.

That is precisely why wealthy interests, with the greatest ability to pay taxes—including most newspaper publishers—are hell-bent to have a general sales tax included in the present tax legislation.

It is up to labor, the farmers and the common people generally to see that Congress blocks this dangerous attempt to foster special privileges for a wealthy minority at the expense of the great majority of the population.—From the Trades Unionist, Washington, D. C.

Miracles

Someone once said to Lord Calvin, the great Scott scientist, "You don't believe in miracles, do you?"

"Oh, yes, I do," was the quick reply. "Every human being is a miracle."—Your Life Magazine.

Looking Ahead

By Len De Caux

Phil Murray made a fitting speech at the Pennsylvania state CIO convention. It was addressed to the people who knew him best—700 CIO delegates from his own state, meeting in his home city, and the majority of them steel workers and coal miners.

He spoke frankly and personally. And the delegates cheered him to the echo, as a leader they knew and trusted, who voiced their sentiments and who was leading in direction they wanted to go.

Murray's speech was an account of his personal stewardship and a challenge to his traducers. But it was more than this. For history has made him leader and champion of a great labor movement, in a period of world crisis.

Upon the policies of this movement, upon its strength and determination, depends in large degree the success of America's war effort. And upon the war's outcome hangs the fate of civilization.

Even the personal angles of Murray's speech, therefore, bore a broad national significance. For he has been attacked precisely on account of the policies of the movement he heads. And the disruptions he denounced would undermine the strength and unity of the whole CIO in dedicating its main efforts to victory.

Murray declared he had been thrust into the presidency of CIO against his personal wishes; and that the complete loyalty and support pledged him in return was withdrawn when he needed it most.

As to the record of his 17 months of CIO leadership, Murray pointed to an increase of 1,628,000 dues-paying members in that period; to the present sound financial position of a movement that had to borrow money before he became president; and to the many improvements won for the workers.

Murray dealt with pride on the magnificent achievements of the CIO, in raising the living standards of millions and bringing economic and political democracy to industrial America.

"I can think of no greater evil than the elimination of the CIO," he said. "This movement must live, no matter who dies."

The CIO is so firmly established that it cannot be shaken by the disruptions now being attempted against it.

But it is also clear that efforts to create disunity and disaffection, to engage in union raiding, and to encourage the withholding of per capita tax are sabotage of the CIO—and a blow to that labor and national unity upon which successful prosecution of the war depends.

Murray called attention to the failure of the United Mine Workers to pay its per capita to the CIO in the last few months, declaring: "I say to my own union now: Pay your dues!"

He denounced as "dirty sabotage" the action of the appointed secretary of District 17, UMW, in not only withholding the per capita of his District from the West Virginia CIO but in also urging other Districts to do likewise.

Murray cited a number of instances of the kind of character-assassination and whispering campaigns directed against himself, and of attempts to disrupt the CIO.

"I have never encouraged internal warfare," he said. "The only war I'm interested in is the war to defeat Hitler and his Axis partners."

"Yet my character has been maligned all over this country. Charges of a foul nature have been made against me, in letters signed by provincial officers of the United Mine Workers."

The policies which President Murray has represented, and for which he has fought, are the policies democratically adopted by the whole CIO.

At its Detroit convention, before the United States became involved in the war, the CIO went on record unanimously to support President Roosevelt in his foreign policy, and to make the defeat of Hitlerism labor's chief aim.

This mandate has been repeated and re-emphasized again and again since then in every democratic expression of the wishes of the CIO membership. It has been faithfully and aggressively carried out by Murray in his every word and action—just as he has carried out the other mandates of the CIO to defend labor's rights and interests.

It is Murray's determined war leadership that has made him the target for every kind of attack from isolationist and appeasers, as well as from big business labor-baiters.

The enthusiastic reception his speech received at the Pennsylvania CIO convention was further evidence of the unanimity with which the membership of the whole CIO supports the policies for which Murray stands; and of its abhorrence of the disruptive attacks directed against him.

Patriotism, Party, And Profit

We were told that President Roosevelt is not interested in the party affiliations of candidates in the coming congressional election. So long as they have been favorable to administration policies it makes no difference to the president whether they wear Democratic or the Republican label.

We say there is some sense in that. First, because there is no real difference between Democrats and Republicans. Both believe in the same economic and social set-up. Their differences, in the few cases where differences exist, are merely in method. Not what is to be done, but how it shall be done, is the distinction.

In the second place, patriotism is not manifested in the voting booth nearly so much as on the industrial and social fronts. It is on these fronts that national loyalty shows its strength and weakness.

The basic question is not what party machine is going to run the show, but for what purpose it is going to be run.

Are we to work and sacrifice for personal advantage or for the common good? That is the question that tests the patriotism of all of us.

We assert here that by the above test American patriotism is weak indeed. When executives of profit-taking corporations bluntly tell the world that they will lack the necessary incentive to produce the nation's needs unless they can make their usual rake-off, that is equivalent to a declaration of America-be-damned. With that viewpoint propertyless workers would not respond at all to the call of country.

Yet it is the profit system which both old political parties aim to defend and preserve. That aim is, in itself, unpatriotic. Once understood, it offers little encouragement to the ordinary worker who is asked to sacrifice his life on the battlefield or to reduce his living standards at home.

We imagine that Mr. Roosevelt would not be so indifferent to party were it probable that the next congress would contain a strong Socialist contingent. And that's understandable, since Socialists would not support the administration objective of making the profit system work. On the contrary, Socialists want to run America's business—whether it be the business of peace or war—for the benefit of the American people.

In taking their stand for a socially-owned and democratically-managed economy Socialists advance the concept of patriotism beyond present limits.—Reading Labor Advocate.

WHAT'S DOING IN WASHINGTON

By CHARLES W. ERVIN

In my last article from here I referred to the difference in treatment accorded the workers of this country by many members of Congress from that given to corporations.

To see how this works out let us take the "Washington Post" which is the first newspaper that most Congressmen read when they drink their coffee in the morning. It is published by a multimillionaire, formerly on the Federal Reserve Board, who was very close to the Hoover administration. Not long ago this paper in two different editorials dealt with what it called the "incentive" to production, in these days of war.

One Incentive—

One issue said, "The country is at war and surely this fact is its own 'incentive' to work longer than 40 hours rather than the time and one-half provision which Mr. Nelson used as the 'incentive' for longer hours." A few days afterward the same multimillionaire's paper commented on the limiting of profits of those who own industries of this country. The whole theory regarding 'incentive' took on a new slant.

And the Other!

Here is the slant quoted exactly from the "Washington Post": "For if all profits above a fixed maximum were to be taken by the tax collector, the incentive to avoid waste would be impaired, if not destroyed." Then followed this sentence which I am putting all in black letters, "Further, more, expansion of operations would be hampered, sometimes rendered impossible, and investors would have no inducement whatever to put new funds into business."

What a picture this presents of the attitude of some of our industrialists and their spokesmen in Congress and in the press.

We are told that if profits above a fixed minimum are interfered with then investors would not "put new funds" into business and the expansion of operations would not only be hampered but "sometimes rendered impossible."

New Double Standard

This expression of the true opinion of quite a large group of industrialists and financiers of course is not confined to a single newspaper published at the nation's capital. One runs across it constantly in papers published throughout the nation.

Years ago there was a lot of discussion about a "double standard" in the field of morality. There has always been a double standard in the field of industry. And this was true particularly before the New Deal came into existence. The employer was allowed to do things that if done by any employee would bring him under a law which sought to punish him for daring to try to decrease his poverty a little by very modest increase in his wages.

As a matter of fact, the employer had a right, and exercised that right continually, to take away the worker's bread by discharging him if he joined a union or engaged in union activity of any sort. This existed for several generations and was only halted when the National Labor Relations Act was passed. That's the reason why the uncivilized employers, and their same uncivilized spokesmen in Congress, hate the National Labor Relations Act and all it stands for.

Smear Campaign Slows

The same attitude is found in the opposition to the Wage and Hour Act, passed to protect those workers whose wage were a disgrace and an indictment of every standard upon which this republic was founded.

The smearing campaign against labor which has been going on so actively this entire year in Congress seems to be "bogging down." At least to some degree. It certainly has not stopped and will not unless the organized workers continue their campaign to expose the real motives behind the attempts to smear the workers.

As I am writing this article I have just been handed a statement made by President William Green and President Philip Murray of the C. I. O., which denies absolutely the assertion of President Witherow of the National Association of Manufacturers regarding what took place at President Roosevelt's Labor-Industry Conference a few months ago.

Who Has Right?

What the two presidents of the great labor organizations had to say was backed up by another statement of the War Labor Board. The latter statement was signed by public representatives and the labor and industry representatives. A signer for the industry members included Roger D. Latham, who had been an industry spokesman at the conference held with President Roosevelt.

Witherow, speaking for the National Association of Manufacturers denied that the employers had ever agreed to arbitrate the "closed shop" issue at President Roosevelt's Labor-Industry Conference. This denial was made notwithstanding that the members representing industry at the Conference had signed a pledge which read as follows: "The employer members of the conference accept the President's direction for peaceful settlement of disputes and the establishment of a War Labor Board."

If this statement does not mean that a peaceful settlement of differences should be made through arbitration than the English language certainly fails in stating any fact intelligently. Of course, it doesn't so fail and the pledge means just what it says.

Come "Crawling Out"

Green and Murray put their finger right on the crux of this matter when they said: "Either Mr. Witherow suffers from a bad memory or he is deliberately trying to crawl out from his own acceptance of a definite agreement which the representatives of industry and labor reached with President Roosevelt on December 23, 1941."

Of course, this "crawling out" was to be expected after reading some of the comments of the employers immediately following the conference with President Roosevelt. We had something to say in this column regarding this immediately following that conference.

This incident, however, will not put an end to the bi-partisan conspiracy in the Congress to avoid or cripple labor and social legislation put on our statute books through the New Deal era. It's a very old saying that the Bourbons forget nothing and learn nothing. The word Bourbon is only another name for Tory.